У нумары: Літаратурная старонка | У лагеры смерці | Махнатаўскія кантрасты

Ніва

ОРГАН ГАЛОЎНАГА ПРАЎЛЕННЯ БЕЛАРУСКАГА ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНАГА ТАВАРЫСТВА

№ 35 (290) | ГОД VII | 2 ВЕРАСНЯ 1962 ГОДА | ЦАНА 60 ГР

За парту, за кнігу, сябры!

Надышоў верасень. Скончылася лета з яго вясёлымі канікуламі, лагерным жыццём, паходамі і экскурсіямі. За лета многім з Вас давялося добра папрацаваць, наліліся мускулы і плечы пакрыліся загарам. Цяпер настаў час зноў брацца за вучобу. Вы ўвайшлі ў чыстыя, адсвежаныя класы і адразу адчулі, што гэта ўжо не мінулы год, што Вы ўжо на год старэйшыя і што Вас чакае новая, больш складаная праца. Новы навучальны год прынясе Вам больш цяжкасцей, будзе патрабаваць больш напорыстай працы, але з ёю разам прынясе больш радасці і надзей.

За парту і кнігу, сябры! За навуку! Вас чакаюць новыя веды, новыя цікавыя справы, новы сур'ёзны крок у жыццё. Няхай Вам сябрамі ў гэтым будуць ахвота, стараннасць, натхненне ў працы, а памочнікамі — кнігі.

За працу! А паспяховая карысная праца прыносіць заўсёды задавальненне. Дае адчуванне пачуцця ўласнай годнасці і патрэбнасці грамадству, адчуванне сябе сапраўдным членам нашага грамадства.

На парозе гэтых адказных задач, у дзень пачатку новага навучальнага года вітаем Вас, нашыя маладыя чытачы, жадаем спаўнення ўсіх вашых мар і глыбока верым, што яны споўняцца. Бо той, хто моцна чаго-небудзь жадае, даб'ецца свайго, дасягне.

Вітаем настаўнікаў, выхавацеляў маладога пакалення, якія аддаюць усе свае веды і сілы, каб з іх выхаванцаў выраслі сапраўдныя людзі, людзі вялікай і светлай будучыні.

Вітаем усіх Вас, сябры, і жадаем вялікіх поспехаў у вучобе, працы і жыцці.

Адначасова спадзяваемся, што ў гэтым навучальным годзе яшчэ больш акрэпне Ваша сувязь з нашай рэдакцыяй, што на старонках нашай газеты яшчэ больш будзе Вашых разважанняў, выказванняў, думак. Мы спадзяемся атрымаць ад вас і цікавыя карысныя заўвагі і парады, будзем расказваць аб вашай працы і дасягненнях. Спадзяемся, што наша газета будзе вашым пастаянным сябрам, а вы яе чытачамі і дабравольнымі карэспандэнтамі.

НАШЫ ІНТЭРВ'Ю

ПЛЁННАСЦЬ ПРАЦЫ

Старшыня Прэзідыума ПРН у Бельску Падляшскім тав. Леан Пэрэк.

Уся краіна ўрачыста святкуе сваё тысячагадовае існаванне. Шэраг гарадоў Беласточчыны ўжо адзначыла даты свайго заснавання. Іх славе пазайздросціла сталіца Бельскай зямлі. І тут паўсталі спрэчкі. Адны сцвярджалі, што Бельск быў заснаваны 900 год таму, другія прызнавалі яму ледзь сямісотгадовую гісторыю.

— Астаткова, якую гадавіну Вы адзначаеце? — звяртаюся да старшыні Прэзідыума ПРН у Бельску Падляшскім тав. Леана Пэрка.

— Каб аўтарытэтна вырашыць гэтае вельмі важнае для нас пытанне, — адказвае старшыня, — мы звярнуліся да Акадэміі Навук. У выніку архіўальных доследаў ПАН упаўнаважыла нас да святкавання дзевяцісотгоддзя.

— Такому аўтарытэту, як Акадэмія Навук, зразумела, нельга не верыць. Дазвольце тады пажадаць гораду Бельску новых, больш шчаслівых дзевяцісот гадоў буйнага развіцця.

— Шчыра дзякую... Але дзевяцісотую гадавіну адзначае не толькі горад Бельск. Яе святкуе Бельскі павет. Гэта ўжо вынікае з асноўнага лозунгу, пад якім мы арганізуем усе мерапрыемствы.

— Менавіта?

— «Бельшчына кляймуе фашызм. Бельшчына — за мір!» Горад Бельск цалкам звязаны з Бельшчынай. Без яе не мог бы існаваць і развівацца.

У мінулым і пакуль што ў сучаснасці ў гаспадарцы Бельскага павета пераважае сельская гаспадарка. Але яе стан з недалёкага мінулага і стан сучасны — гэта неба і зямля. У апошнія перадваенныя гады (1936 — 1938) хлебаробы Бельскага павета атрымлівалі з аднаго гектара не больш дзевяці цэнтнераў збожжа. Зараз ураджайнасць узрасла да звыш 15 цэнтнераў з аднаго гектара.

— У гаспадарцы наогул, а тым больш у сельскай гаспадарцы няма цудаў. Чым можна растлумачыць такі хуткі рост ураджайнасці?

— Прычын ёсць многа. Яны як найбольш разнастайныя, але перш за ўсё гэта культурны ўздым людзей, павышэнне іх грамадскай свядомасці і гаспадарская адказнасць не толькі за свой лёс — гэта вынік перамен, якія прынесла з сабою народная ўлада.

Да вайны на Бельшчыне было ўсяго 4 сямікласныя школы. Зараз — 74. Да вайны толькі выбраныя шчасліўцы, пераважна дзеці багатых бацькоў, маглі лабіцца вышэйшай адукацыі. Зараз, паводле апошніх нашых падлікаў, у вышэйшых навучальных установах вучыцца 243 асобы, бацькі якіх жывуць на Бельшчыне. Большасць з іх атрымлівае дзяржаўныя стыпендыі і бацькі пакрываюць нязначную частку коштаў. Для той часткі моладзі, якая пасля заканчэння пачатковай школы не праяўляе ахвоты да далейшай вучобы, арганізуем школы сельскагаспадарчай падрыхтоўкі. Такіх школ у нашым павеце налічваецца зараз 29.

— Як ацэньваеце зацікаўленне школамі сельскагаспадарчай падрыхтоўкі?

— У сялянскай моладзі яно вялікае. Больш скептычна на школы сельскагаспадарчай падрыхтоўкі глядзяць старэйшыя гаспадары. Чадаўна ў адной вёсцы нашага павета адбылося вось такое здарэнне. Сын аднаго гаспадара, выслухаўшы лекцыю ў школе сельскагаспадарчай падрыхтоўкі, без вагі «зважыў» бацькаву карову. Ён змерыў яе ў некалькіх месцах, затым падлічыў і атрымаў адпаведны вынік. Бацька з ім не згаджаўся. Узнік спор. Каб даказаць сыну, што яго веды, якія здабыў у школе сельскагаспадарчай падрыхтоўкі, нікуды не прыгодныя, бацька наладжыў вяроўку і пацягнуў карову на базу. Там яе зважылі і аказалася, што сын памыліўся толькі на 10 кг. Ад гэтага часу бацька не толькі перастаў наракаць на

(Працяг на стар. 4)

Дарога ў лагер смерці Штутгоф. Ар тыкул аб гэтым лагеры чытайце на стар. 6.

У ГАДАВІНУ ВЕРАСНЯ

ГІСТОРЫЯ ВУЧЫЦЬ

Своеасаблівы характар мае падрыхтоўка да адзначэння выбуху II-ой сусветнай вайны ў рэвізіяніcцкіх колах ГФР. Нядаўна, напрыклад, у газеце «Дойчэ зольдатэнцайтунг» з'явіўся псеўданавуковы артыкул, з якога вось што даведаліся чытачы:

«Калі ўжо мова ідзе аб адказнасці за вайну, дык сёння свядомыя сваёй адказнасці замежныя гісторыкі згодны ў тым, што галоўную віну за гэтае забойства народаў нясе Польшча.»

Проста не верыцца, якой кароткай аказалася памяць сааўтараў і выканаўцаў ваенных планаў III-га Райху.

Прыгледзімся бліжэй да гэтых планаў і дакументаў, старонкі якіх не паспелі яшчэ пажоўкнуць. 23-ая гадавіна выбуху найбольш крывавай у гісторыі вайны з'яўляецца ...ут дасканалай аказіяй.

22 жніўня 1939 года падрыхтоўка Райха да нападзення на Польшчу набліжалася ўжо да канца. Да самых высокіх рангам камандзіраў, чакаючых загаду, Гітлер вось што сказаў: «Знішчэнне Польшчы з'яўляецца нашай першай задачай. Нашай мэтай павінна быць не толькі дасягненне нейкай акрэсленай лініі (г. зн. не Гданска ці Паможа — Ул. Л.), а знішчэнне жывой сілы. У мэтах прапаганды, падам нейкую прычыну выбуху вайны. Нам зусім абыякава, ці гэтая прычына будзе важкай ці не. У справах, звязаных з вядзеннем вайны, вырашае не закон, а перамога».

Гэтае выступленне Гітлера ўяўляла сабою апошні акорд планавай падрыхтоўкі да вайны з Польшчай, у якой Гданск, ці т. зв. карыдор, былі ўжо не нейкімі пасрэднымі прычынамі, а асноўнай мэтай т. зв. «Лебенсраум» — павелічэння жыццёвай прасторы Вялікага Нямецкага Райха. Гэтая агульная мэта вайны ўзнікла значна раней, а не пад уплывам няўдач гітлераўскай дыпламатыі ў 1939 годзе, дамагаючайся Гданска і Паможа. Аб гэтым сведчаць «Указанні для каардынаванай падрыхтоўкі вайны», выданыя ўжо 29 чэрвеня 1937 года, г. зн. звыш двух год перад агрэсіяй на Польшчу. Крыху пазней — 5.XI.1937 года — у канцылярыі Райха адбылася канферэнцыя выдатных фашыстаў, на якой Гітлер адзначыў:

«Вось пытанне, перад якім стаіць Германія: як мага найбольш здабыць, найменш пры гэтым рызыкуючы».

Гітлераўцы затым ніколі не стаялі перад пытаннем — выклікаць вайну ці не; яны толькі ставілі сабе мэтаю: як мага больш зарабіць на вайне. Зразумела, што дзеля прапаганды афіцыяльныя выступленні Гітлера з'яўляліся зусім іншымі аж да моманту завяршэння ўсіх падрыхтовак да вайны з Польшчай. Яшчэ 30 студзеня 1939 года, г.зн. пасля адхілення польскім урадам нямецкіх тэрытарыяльных дамаганняў, Гітлер з трыбуны Райстагу славіў польска - нямецкае пагадненне ад 1934 г. «Ніякі сапраўдны абаронца міру, — гаварыў Гітлер, калі ўжо завяршалася падрыхтоўка да атакі на Польшчу, — не мае хіба сёння сумненняў, што датычыць гэтага дагавору.., які прынёс значную разрадку».

Усё гэта адбылося згодна са старым рымскім прынцыпам — размовы аб справах міру ў той час, калі праводзіцца падрыхтоўка да вайны. Сённяшняе становішча ў ГФР у многіх выпадках нагадвае атмасферу, якая панавала 23 гады назад. І сёння гаворыцца там аб мірных імкненнях пры адначасовым павялічванні сіл Бундэсверы, пры зусім ясных патрабаваннях змены граніц на Ўсходзе. Гэтая забыўлівасць, а ўласна кажучы фальшаванне нядаўніх гістарычных фактаў з'яўляецца ў гэтых умовах спробай псіхалагічнай падрохтоўкі заходненямецкага грамадства да новых ваенных авантур. Апошнія падзеі даказваюць, што псіхалагічныя намаганні рэвізіяністаў не з'яўляюцца бясплоднымі. Калі аднак праводзім аналогію паміж сітуацыяй у сённяшняй Заходняй Германіі і сітуацыяй у перадваенны час у III Райху, дык трэба адначасова сцвердзіць, што няма такой аналогіі ў міжнародным становішчы. Проста заходнегерманскія рэваншысты маюць за кароткія рукі, каб маглі іх выцягнуць з думкай аб «Лебенсрауме» на Ўсходзе.

УЛ. ЛАЗІНСКІ

ВЕСТКІ з БССР

СУСТРЭЧА З САВЕЦКІМ ЧАЛАВЕКАМ

Цэлы месяц давялося мне прабыць з групай настаўнікаў з Польшчы ў Мінску — сталіцы Савецкай Беларусі.

Мінск у многім адрозніваецца ад нашых гарадоў. Адбудаваны амаль зусім нанова пасля вялікіх разбурэнняў у час апошняй вайны, без вялікіх помнікаў мінулага, але і без цяжару мінулага, без шматлікіх купалоў касцёлаў і царквей — гэта поўнасцю сучасны горад.

У Мінску шмат тралейбусаў і трамваяў, якімі кіруюць жанчыны. На многіх лініях трамваі і тралейбусы працуюць без кандуктараў. Над скрынкай - касай надпіс: «Трамвай працуе без кандуктара. Цана білету 3 капейкі. Уплаціўшы, не забудзьце адарваць білеты, па аднаму на пасажыра».

Мабыць, аднак гэта не найважнейшая з'ява з тых вялікіх з'яў, якія адбываюцца ў савецкім грамадстве.

Як добра, што ўдалося мне аднайсці тут сваіх знаёмых. Гэта мае аднавяскоўцы, з якімі «развітаўся» я 16 гадоў таму, калі галоўнай заўзятасцю майго жыцця была лоўля вераб'ёў у саломянай страсе. Тым не менш сустрэлі мяне тут вельмі радасна і ветліва. Ёсць іх тут некалькі сямействаў, усе часта сустракаюцца паміж сабою.

Вось я, напрыклад, у дзеда Якіма. На стале паўлітра «сталічнай». Дзед Якім разлівае «сталічную» у шкляначкі і завязваецца доўгая размова. Мушу расказаць дзеду ўсё, што адбылося ў нашай вёсцы за апошніх 16 гадоў: хто памёр, хто з кім ажаніўся і г.д.

Потым дзед Якім расказвае аб сабе, аб сваіх суседзях, аб іншых перасяленцах з Польшчы. Жыве ён з дачкой і зяцем, зяць працуе шафёрам, дзед Якім уборшчыкам пры універсітэце.

Галоўная цікавасць дзеда Якіма — спорт. На тэмы спорта ён часта вядзе зацятыя спрэчкі са сваім унукам, вучнем IX класа. Большасць свабоднага часу дзед Якім праводзіць перад тэлебачаннем, тэлевізар займае пачэснае месца сярод мэбляў у кватэры. Дзед ведае ўсе больш цікавыя савецкія фільмы і пастаноўкі мінскіх тэатраў, ведае многіх акцёраў.

А як жывуць іншыя перасяленцы з Польшчы? Дзед Якім кажа, што адзін з іх жыве дрэнна. «Не даядае, не дасыпае», — расказвае дзед. А чаму? Будуе сабе ўжо другі вялікі дом у Гродне. «Вось да чаго даводзіць чалавека любоў да багацтва», — заканчвае дзед.

Дзед Якім не разумее, навошта тут дом. Дзед жыве ва ўласным доме (купленым пасля пераезду з Польшчы). Але дзед ахвотна зараз аддаў бы яго дзяржаве, каб толькі бралі! У новым будаўніцтве атрымае выгаднейшае і прыгажэйшае памяшканне. У свой час дзед Якім быў таксама «гаспадаром» і які моцна дбаў аб ўсім уласным.

Дзед вельмі мяне просіць: «Раскажы, дружок, калі заедзеш у Польшчу, усё, што бачыў, раскажы, сябрам маім, як я жыву.»

Сябры дзеда Якіма, на жаль, не ведаюць, што такое тэлебачанне, чужое ім слова «футбол», а кінакарціну толькі некаторыя калісь дзесь бачылі ў сваім жыцці. Хаця ўсе яны маюць уласныя дамы. І не толькі дамы.

Тут, на савецкай зямлі, на кожным кроку адчуваецца жыццё і замест розных лозунгаў і сцвярджэнняў вядомых нам здаўна.

Вось, напрыклад, сувязь мастацтва з жыццём. Тут

(Працяг на стар. 4)

Памятны здымак з пісьменнікамі пры музеі Янкі Купалы.

ФУТБОЛ

Становішча на 26 жніўня

I ЛІГА

1. Górnik Zabrze	8:0	15: 3
2. Polonia Bytom	6:2	12: 6
3. Legia Warszawa	5:3	5: 1
4. Zagłębie Sosn.	5:3	7: 4
5. Wisła Kraków	4:4	8: 5
6. Stal Rzeszów	4:4	4: 3
7. Pogoń Szczecin	4:4	8: 9
8. Ruch Chorzów	4:4	6: 7
9. Lech Poznań	4:4	5: 6
10. Lechia Gdańsk	4:4	2: 6
11. Gwardia W-wa	3:5	5:10
12. Odra Opole	2:6	3: 6
13. ŁKS Łódź	2:6	2: 9
14. Arkonia Szczecin	1:7	3:10

III ЛІГА

1. Mazur Ełk	8:0	22: 3
2. Gwardia B-Bstok	6:2	20: 7
3. Tur Bielsk	5:3	11:10
4. ZKS Zambrów	4:4	11: 9
5. Wigry Suwałki	4:4	9:11
6. Husar Nurzec	4:4	8:12
7. Sokół Sokółka	4:4	8:15
8. Włókniarz B-stok	3:5	6: 9
9. Skra Czarna B.	3:3	5: 9
10. ŁKS Łomża	2:6	6:10
11. Warmia Grajewo	2:6	9:14
12. Pogoń Łapy	1:5	3: 9

КЛАС «А»

„Ognisko" B-stok — „Puszcza" Hajnówka 5:0; ŁKS Łomża — „Czarni" Olecko 4:2; „Mazur" Ełk — „Orzeł" Kolno 3:0; „Żubr" Białowieża — „Cresovia" Siemiatycze 5:1; „Jagiellonia" B-stok — LZS Uhowo 7:1; LZS Szepietowo — „Gwardia" B-stok 2:1.

ЛІГА ЮНІЁРАЎ

„Sokół" Sokółka — „Warmia" Grajewo 2:0; „Jagiellonia" Białystok — „Ognisko" B-stok 0:3; „Puszcza" Hajnówka — „Mazur" Ełk 1:3; „Skra" Czarna Białostocka — „Gwardia" B-stok 5:1.

КЛАС «А» ЮНІЁРАЎ

„Żubr" Białowieża — „Tur" Bielsk 5:0; „Czarni" Olecko — „Wigry" Suwałki 4:0; LZS Szepietowo — „Cresovia" Siemiatycze — 2:2; LZS Suchowola — „Pogoń" Łapy 7:4.

ЧЭМПІЯНАТ СССР

I падгрупа

1. ЦСКА	27:9	28:8
2. «Дынама» К	24:6	35:17
3. «Шахцёр»	18:8	23:15
4. «Малдова»	17:15	23:20
5. «Зеніт»	16:16	27:19
6. СКА	16:16	26:21
7. «Кайрат»	13:15	14:16
8. «Лакаматыў»	10:20	15:24
9. «Спартак» Ер	9:21	10:26
10. «Даўгава»	8:22	12:26
11. «Жальгірыс»	8:20	10:31

II падгрупа

1. «Дынама» М	20:10	22:12
2. «Дынама» Тб	19:11	22:12
3. «Тарпеда» М	18:10	32:14
4. «Спартак» М	18:10	32:17
5. «Нафтавік»	16:16	23:20
6. «Пахтакор»	16:14	17:18
7. «Беларусь»	13:17	12:15
8. «Авангард»	12:18	23:12
9. «Дынама» Л	12:18	9:28
10. «Тарпеда» К	11:19	17:29
11. «Кр. Саветаў»	9:21	15:26

БАРОН фон ГОЛЬДАРЫНГ

Новыя даручэнні

ПЕРАКЛАЎ Хведар Асіпч

— Як сябе адчуваеце, барон? — спытаў Еверс Генрыха, калі за тыдзень пасля апісаных падзей обер - лейтэнант адрапартаваў, што ён прыступіў да выканання абавязкаў.

— Дзякую за ўвагу. Цудоўна, гер генерал!

— Ну, тады, выходзіць, мы абое ў цудоўнай форме. Вы чулі пра Атлантычны вал?

— Вядома, чуў, але ўяўлення пра яго не маю.

— Таксама, як і я. Справа вось у чым. Наша камандванне перакідае ўсе боездольныя дывізіі на ўсходні фронт. З Атлантычнага вала таксама. Мы зоймем там абарону... Участак, які нам адводзяць, займае цяпер дывізія генерал-маёра Толе. Вядома, пераязджаючы на ўсходні фронт, забярэ ён з сабою ўсю зброю. З тым, што ёсць у нас, мы не зможам укамплектаваць усе агнявыя пункты адпаведнай зброяй. Вам трэба даведацца, колькі і якой зброі спатрэбіцца для ўкамплектавання агнявых пунктаў. На гэтай падставе мы будзем дамагацца ад камандвання патрэбную зброю. Гэта афіцыйнае даручэнне. А цяпер больш далікатнае. Перад тым, як выехаць на новае месца, мне хацелася б мець поўнае ўяўленне пра той ўчастак заходняга вала, які нам давядзецца абараняць. Таму я прасіў бы вас асабіста пазнаёміцца са станам баявых умацаванняў, казармаў, складаў, водазабеспячэння, сістэмай сувязі і гэтак далей. Калі для выканання першага даручэння вы будзеце мець адпаведныя паўнамоцтвы, то для выканання другога — іх не будзе. Вас могуць прыняць у штабе, даць адпаведныя весткі, але не пусціць на ўмацаваныя пункты. Вось таму заданне гэта і далікатнае, і дыпламатычнае. Зразумелі?

Калі Генрых выйшаў са штаба, яго ўвагу прыцягнула тачка, якую пхаў перад сабою стары антыквар, выкрыкваючы на ўсю вуліцу:

— Старадаўнія гравюры! Рэпрадукцыі карцін сусветных шэдэўраў мастацтва!

Генрых падышоў да старога.

— Скажыце, ці не мог бы я дастаць у вас добрай копіі Радэна?

— Вам пашчаслівілася, месье! Але копія Радэна надта каштоўная, каб я вазіў яе з сабой. Калі вы дазволіце, я вам прынясу яе за паўгадзіны.

— Мой адрас — гасцініца «Тэмпль», нумар дваццаты! — кінуў Генрых і пайшоў.

Адаслаўшы Курта, Генрых усхвалявана пачаў хадзіць па пакоі, раз за разам пазіраючы на гадзіннік. Сустрэча з антыкварам яўна яго ўсхвалявала. Яна была надта неспадзяванай, і самое гэта выклікала непакой, нават трывогу.

Калі ў дзверы нумара пастукалі, Генрых аблегчана ўздыхнуў. І сапраўды, на парозе з'явіўся стары антыквар.

— Вы, здаецца, хацелі мець копію Радэна, месье афіцэр?

— У нумары больш нікога няма! — ціха кінуў Генрых, замыкаючы дзверы.

— Адамкніце! — загадаў стары. — Якія могуць быць сакрэты між обер-лейтэнантам нямецкай арміі і старэчай - антыкварам?

Герных павярнуў ключ назад. Стары сеў на крэсла і пачаў не зусім звычайную гутарку.

(Працяг на стар. 4)

177 178 179

Літаратурная старонка

ТРЫБУНА ЛІТАРАТУРНАГА АБ'ЯДНАННЯ № 46

Тадэуш СОКУЛ

ЗАХАПЛЕННЕ

Леапольду Стафу

Перад лесам асенняй парою
засланіць трэба вочы рукою
каб сустрэўшы у пунсе рабіну
не стаціцца каб у фарбах не згінуць

Перад рэчкай лянівай зялёнай
засланіць трэба вочы далоняй
каб не зводзіла золатам луска
карпа што ў чароце плюскае

Ды хадзіць бы сляпы я не здолеў
закахаўся ў рачное раздолле
загубіўся у лесе навек я
лісце рву і кладу на павекі.

Тадэуш Сокул нарадзіўся ў 1920 годзе ў Старахавіцах. Першы верш надрукаваў ў 1942 годзе ў эміграцыйным польскім друку ў Венгрыі, дзе правёў гады акупацыі. Пасля вызвалення вучыцца ў Кракаве. У 1947 годзе выходзіць яго першы паэтычны зборнік «Снарад і ліра». Пасля заканчэння вучобы працуе ў Кракаве акцёрам, затым пераязджае на Заходнія Землі. Праз увесь час друкуецца ў літаратурным друку. У 1961 г. у агульнапольскім марыністычным конкурсе атрымаў II узнагароду за апавяданне.

Цяпер Тадэуш Сокул працуе ў беластоцкім радыёвяшчанні. Актыўна ўключыўся ён таксама ў грамадскую дзейнасць. Між іншым з'яўляецца старшынёй Літаратурнага Клуба і сакратаром Таварыства сябраў зямлі беластоцкай.

Познаньскае выдавецтва рыхтуе то зборнік вершаў «Дарога да сябе». На творчым варштаце паэта — марскія расказы. Апрача гэтага абажае Паўстоўскага і з'яўляецца закараненым... рыбаком.

На здымку Тадэуш Сокул у часе працы ў беластоцкім радыёвяшчанні.

ПАМОСТ

Усё што людское мне радня
кроў перажыў боль і гнеў
уцякаў перад сабой сярод дня
ноччу зарывам палымнеў

Героем быў хоць не хацеў
першы у групе апошні трус
славу сатлелую нясу цяпер
ужо толькі я нясу гэты груз

Дружбу вялікую я перажыў
кахання чыстага узлёт
час на лапаткі абедзве палажыў
ценем лёг

Бачыў дурняў верашчаўшы зброд
лаўравы вакол іх лужок
і мудрацоў якім закрывалі рот
адзінае ружжо

Спаткаў я творцу казаў бядняк
падае ў гразь каб стаяць бліжэй зор

Усё што людское мне радня
як люстраны ўзор

* * *

АДПАЧЫНАК

Як жа не быць мне лісцем
нагнутай вярбы над страхою
што заглядае ў хату
маленькім акенцам

Як жа не быць мне дымам
плывучым на загуменне
жоўкнуць гарбузы ў гародзе
і задаюцца півоніі

Як жа не быць верабʼём мне
Валадыёўскім падворка
бестурботным бадзягай
што з курэй кпіць

Усеўся я пад вярбою
пад меддзю страхі абымшэлай
спрацаца пачаў з вераб'ём
верашчаўшым шаблямі дзюбы

Вярталіся каровы
дастойныя вымем
жавалі плёткі блакіту
мелодыю зелені

А калі міску
з парам сырадою
браў з тваіх рук
ва ўсмешцы вечара

зразумеў я Заўтра
іншы чалавек адыдзе згэтуль
а я застануся лісцем
вярбы над акном маленькім.

* * *

АПОШНІ ЛІСТ

Хадзіў я з горада ў горад
сябе знайсці я не мог
боль толькі ціснуў мне горла
збіваўся я толькі з ног

Бязрукі разбяр ачуняў
апошняй з усіх надзей
што ўсё-ткі жыццё люблю я
і песню і працу й людзей.

І нёс я апошню надзею
што недзе наступіць прывал
і з іскры пажар ўспалымнее
і выпаліць боль з маіх ран

І нёс я сябраў зларадпасць
сям'і чужацкі міраж
паэт які з песняй не зладзіў
шукаючы сябе паміраў

Жаноча далонь кіне ў яму
жаноча далонь узнясе
колькі то год ў людскім гаме
у пустату мяне вецер нясе

Любіць я не меў завошта
а любоў была як рака
крыўду нясла і роспач
перад ракою я ўцякаў

Ды песні новай накаты
у позірку людскім я выкрыў
бо толькі той ніц не варты
хто не знайшоў сябе ў віхры

Пераклаў РЫГОР ЛЯСУН

Сцяпан Карбоўскі

За скібу бацькаўшчыны

Янка трымаў плуг, а яго брат Васіль паганяў коні. Іх бацька, Трахім, як заўсёды, стаяў і назіраў за працай сваіх сыноў. Ён не мог працаваць, яго спаткала няшчасце і акалечыла навек.

Гэта былі першыя дні вясны. Зямля была яшчэ даволі сырая. Сонца прыгравала яе і яна пацела вільготным парам, які, адарваўшыся ад ворыва, адплываў у бок балота і гінуў у маладой альшынцы. Час ад часу з захаду на ўсход плылі, як галубы, белыя воблакі. Ім не было цяжка, у іх не было бацькаўшчыны.

А вось Янка з Васілём змучыліся, яны аралі сваю бацькаўшчыну.

— Но-о-о! — паганяў коней Васіль.

Дэраш і Гняды рванулі і пашлі хутчэй. Янка моцна трымаў плуг, каб той не выскачыў. Пасвістваў сыры грунт, перасоўваючыся па бліскучай адкладні плуга і толькі сашнік, сустрэўшыся з каменем, скрыгатаў неміласэрна і глушыў манатонны гукі зямлі.

Скібы свежай зямлі выглядалі быццам бліскучыя дарожкі, па якіх ішлі прамені вясновага сонца. Але яны трацілі сваю прыгажосць, як толькі прайшоў па іх Васіль.

— Жывей, жывей, дзеткі, арыце! — падганяў бацька.

— Як тут будзеш жывей, калі вельмі мокра, — адказаў Янка.

Бацька нічога не сказаў, толькі ўзяўшы свой ляшчынавы кій, пайшоў да мяжы і пачаў мерыць. Перамерыў цэлы ўчастак і пачаў лічыць. Калі зрабіў падлікі, пачаў мерыць сваю палоску.

— Ага, толькі няцэлых шэсць кіёў... А трэба, каб было шэсць... Ну, чакай, змераю яшчэ загон суседа...

Узяў стары гэты самы кій і пачаў мерыць. Выявілася, што палоска Юзіка мае шэсць кіёў з гакам. Гак быў не больш як на адну скібу.

Пастаяў бацька над сваёй палоскай, потым адышоў убок і сеў на воз адпачыць.

Коні ішлі як па балоце, было даволі сыра. Хлопцы моўчкі ішлі адзін ля другога і прыглядаліся як кладзецца бліскучая скіба. Калі ўжо блізка было да дарогі, Васіль сказаў:

— Ну, цікава, што там вымерыў наш стары.

Янка нічога не адказаў.

Убачыўшы, што сыны ўжо дашлі да дарогі, бацька быццам прачнуўся:

— Хлопцы, вы ведаеце што, ці не?

— Што мы ведаем, арэм ды арэм, — адказаў Васіль і на гэтым гутарка абарвалася.

Васіль павярнуў коней і аратыя пашлі далей. Адыйшоўшы крыху, Васіль пачаў:

— А што мы ведаем? Наша справа араць.

— Чаму ты так думаеш? — спытаў Янка. — Нам трэба да гаспадаркі прывыкаць, трэба вучыцца гаспадарыць. Пакуль чаго не ўмееш, то стары пакажа, растлумачыць.

— Ведаеш, брат, у мяне сёння нейкі сум ляжыць на сэрцы.

— Глупства. Глянь, нешта блішчыць за воблакамі!

— Дзе? Нічога не бачу.

— Унь, там! Глядзі на мой палец!

Васіль пачаў глядзець туды, дзе паказаў брат пальцам.

— Бачу! Але падумай, чаго ж яны так ляцяць?

— Вясна, вучацца лётаць.

— Хто вучыцца лётаць? Лётчыкі?

Так яны глядзелі і ішлі. Задраў у гару галаву і бацька на возе.

«Эй, падняцца б на такой сталёвай птушцы і палётаць над зямлёй!» — думаў Янка. Ён забыў, што трэба моцна трымаць ручкі плуга. Коні вышлі з баразны, і Янка балюча ўдарыўся каленам аб плуг.

Ён асунуўся на мокрыя скібы, абняў калена і заенчыў.

Васіль не звяртаў на яго ўвагі і ўглядаўся ў неба, на самалёты. Адарваўся ад іх, пачуўшы моцнага штурханца.

— Во табе, самалёт кідае бомбы! Паслухай, як баліць.

Ля яго стаяў скрыўлены Янка.

— Чаго, дурню, б'ешся? Я вінаваты, што ты ўдарыўся?

На гэтым і кончылася. Васіль пагнаў коней і пачалі далей араць. Да канца дайшлі моўчкі. Павярнулі і зноў пайшлі не адзываючыся адзін да другога. Яны думалі цяпер кожны сабе. А коні цягнуліся, як на заўтра.

Але раптам браты ажывіліся. Пагналі коней, жывей пайшоў плуг. Гэта была апошняя скіба, якую мелі прыгарнуць да свайго загона. Дайшлі да дарогі і ўсміхнуліся. Стары ўсё глядзеў ў гару, дзе ўжо даўно па самалётах і след прастыў.

— Ну, бацьку, мы ўжо скончылі! — сказаў Янка.

Бацька нібы са сну прабудзіўся.

— Не, хлопцы мае, яшчэ не канец! Трэба ад Юзіка адкроіць скібу, бо яна наша.

— Забярэм, як будзем садзіць бульбу, — адказаў Васіль.

— Не, хлопцы, вы дрэнна мяркуеце. Глянь-це, у яго пасеяна канюшына. Цяпер прасцейшая справа. Калі зазялянее, будзе цяжэй.

Хлопцы пастаялі моўчкі, быццам раіліся адзін другога, як лепш зрабіць, а потым згадзіліся:

— Так, трэба адкроіць!

— Ну, дык павароч-вайце коні. У той канец пойдзеце люзам, а ідучы назад адкроіце роўную скібу.

Хлопцы паслухмяна павярнулі коні і пашлі.

— Слухай, Васька, я чую, што гэта дрэнна кончыцца, — сказаў Янка, калі яны адышлі далей ад бацькі. — Юзік — нахабны чалавек, усё жыццё лезе на нас. Я помню, як ён са сваімі бацькамі наваліўся на нашага бацьку. Як яны яго білі! Хоць тады я быў зусім яшчэ малы, але і мне ад іх дасталося. Ніхто ім нічога не зробіць.

— Не бойся, — сказаў Васіль. — Цяпер не так чалавека пэняць, як за панскай Польшчы. Тады той меў рацыю, у каго былі грошы.

— Так то яно, так, але за гэту скібу мы адплачам.

Не паспелі азірнуцца, як дайшлі ў канец загона.

— Пачнем кроіць скібу сваёй бацькаўшчыны, — сказаў Янка.

Залажылі нож ў сырую зямлю і скіба са свістам пачала кроіцца і пераліваецца да свайго загона.

(Працяг на стар 7)

Махнатаўскія кантрасты

Махнатае нічым не розніцца ад другіх вёсак Гайнаўшчыны. Вёска вялікая — звыш 100 гаспадароў. Вуліца брукаваная, мясцамі надгрызеная зубам часу. Па баках — драўляныя дамы, упрыгожаныя кветкамі агародчыкаў. Далей кішкаватыя панадворкі і гаспадарчыя пабудовы. Цесна. Людзі жывуць сярэдне. Не вельмі багата, але і не бедна. Скварка ці кусок мяса не выводзіцца круглы год.

Некаторыя прыдбалі сабе сельгасмашыны, некаторыя матацыклы. Але такіх у вёсцы мала.

* ✻ *

Аб справах вёскі гутарым у мясцовай школе.

Размоўцы — гэта пераважна члены пярвічнай партыйнай арганізацыі, якія сыходзяцца на чарговую лекцыю партвучобы. Размова не зусім вяжацца. Незнаёмыя. Сяляне — народ падазроны. Чалавеку, якога не ведаюць, душы не раскрыюць. «Хто ж яго ведае, чым ён пахне?»

У такім выпадку дапамагаюць непасрэдныя запытанні.

— Механізацыя раскручваецца ў нас нядрэнна, — адказвае адзін з дзядзькоў, закурваючы папяросу. — У вёсцы ўжо звыш 200 коней, а на наступны год пагалоўе іх яшчэ павялічыцца, — іранізуе.

— Навошта аж столькі коней, ці не лепш на іх месца павялічыць колькасць кароў?

— Напэўна лепш, але чым абрабіць зямлю?

— Ёсць жа ў вас сельгасгурток.

— Фармальна. Практычнай дзейнасці гурток неяк у нас не праяўляе.

— А чаму?

Пасля даволі доўгай цішыні адзін з дзядзькоў пачаў гаварыць.

— Бачыце, справа ў тым, што сельгасгурток неяк нас не прыцягвае. У Махнатым даўжэйшы час існавала спулдзельня прадукцыйна. І трэба сказаць, што мы ў ёй ненайгорш сабе радзілі. Але вось, у 1957 годзе спулдзельня рассыпалася.

— Чаму?

— А хто яго ведае. Відавочна, час такі надышоў.

— Гурток існуе ў нас толькі фармальна. Ніякае дзейнасці не праяўляе, — уключыўся другі селянін. — Амаль усе сяляне сеюць уручную. А сельгасмашына на нашым полі — дык гэта рэдкасць. Гурток і ёсць на тое, каб механізаваць апрацоўку зямлі, каб пазбыцца пражораў — коней.

— А якія ўраджаі атрымліваеце? — пытаю.

— Наогул нядрэнныя. Ёсць гаспадары, як, напрыклад, Павел Красько, Сцяпан Аляксеюк, Рыгор Кучко ці Сымон Амільянюк, якія атрымліваюць па 30 цэнтнераў збожжавых з гектара, трымаюць па 3—4 дойныя каровы.

— Дык іх жа жменька ў вёсцы, — запярэчыў нехта. — А ўсе астатнія што? Вазьмі, напрыклад, Сяргея Філіманюка. У яго ніколі больш не бывае чым 10 цэнтнераў з гектара.

— Калі ён гультай, дык хто ж яму вінаваты?

— Дык не ў гультайстве тут справа. Ці ж Сяргей не хоча атрымліваць больш? Хто ж гэта хоча сабе благога? Але вось не выходзіць. А такіх як Сяргей большасць у вёсцы. Чаму?

— Гаспадарыць мы, браткі, не ўмеем, вось у чым справа! — заключыў адзін з прысутных. — Паглядзі толькі, як тэхніка пайшла наперад. Людзі ў космас лётаюць. На месяц хочуць узабрацца, а мы топчамся на месцы ды ўсё трымаемся старых метадаў апрацоўкі. Адсталыя мы, браткі.

— А хто ж нас навучыць новага? Агранома Дрвэнгу сілком у гурток не прыцягнеш.

— Адзін аграном таксама не зробіць рэвалюцыі, калі яму не дапаможам. Арганізавалі ў нас сельскагаспадарчую школу. Дык колькі ў яе запісалася? Жменька. Самая моладзь. Старэйшыя не маюць часу. А лапатаць без толку языкамі на вуліцы дык могуць гадзінамі. На гэта ёсць час. Справу сельскагаспадарчай адукацыі прапаную разгледзець на адным са сходаў партарганізацыі. Так жа нельга далей!

— Ох, і разгаварыліся ж мы, — спахапіўся дакладчык. — Але аб асноўным забылі. Тэмай сённяшняй лекцыі будзе...

В. БАРШЧЭЎСКІ

СУСТРЭЧА З САВЕЦКІМ ЧАЛАВЕКАМ

(Працяг са стар. 2)

яна з'яўляецца штодзённасцю. Мастацтва адлюстроўвае актуальныя праблемы сучаснасці, знаходзіць жывы водгук у народзе.

Каля кіёскаў з кніжкамі можна сустрэць калгаснікаў, купляючых томікі паэзіі, можна іх сустрэць у музеях і тэатрах.

Аднойчы прышлося мне пабываць у Рускім Тэатры на пастаноўцы сучаснай савецкай п'есы «Дзіўны дом». І вось на сцэне адбываецца наступнае: стары, заслужаны генерал з дакорам звяртаецца да свайго сына, паводзіны якога не падабаюцца бацьку, са словамі: «Уяўляю сабе, што заўтра вайна. І што з цябе за воін?! Ці хопіць у цябе сіл, каб стаць у абароне радзімы?»

У гэты момант у зале раздаўся чыйсьці малады голас: «Напэўна хопіць!»

Гэты блізкі кантакт. які адчуваецца паміж сцэнай і публікай, з'яўляецца толь-

Усе жыхары Бельска актыўна ўдзельнічаюць у працах над упрыгожваннем свайго горада. На здымку: Зінаіда Петручук і Браніслаў Малеўскі закладаюць кветкі перад жылым домам Рашарні, у якім яны атрымалі кватэры.

ПЛЁН

(Працяг са стар. 1)

сына, што «траціць» час на непатрэбную навуку, але паслаў у тую ж школу яшчэ дачку.

— Гісторыя вельмі вымоўная. Можна меркаваць, што школы сельскагаспадарчай падрыхтоўкі маюць непасрэдны ўплыў на рост культуры апрацоўкі зямлі.

— Несумненна. Зараз наш павет, напрыклад, выкарыстоўвае каля 10 тысяч тон штучных угнаенняў.

— Гэта многа ці мала?

— У адносінах да патрэб — мала, але да вайны цэлае Беластоцкае ваяводства скарыстоўвала ўсяго тысячу тон. Рост культуры апрацоўкі зямлі праяўляецца між іншым таксама ў зацікаўленні меліярацыяй. Дагэтуль на меліярацыю мы выдалі каля 150 мільёнаў злотых.

— Усё гэта, аб чым Вы гаварылі, несумненна спрыяе павышэнню матэрыяльнага ўзроўню сялян. У чым гэта праяўляецца?

— Напрыклад, ва ўласным будаўніцтве. Наогул вядома, што гаспадар бярэцца за пабудову толькі тады, калі мае на гэта адпаведныя сродкі. Штогод кожны васемнаццаты гаспадар штосьці сабе будуе, прычым пераважна з вогнеадпорных матэрыялаў.

Дазвольце звярнуць яшчэ вашу ўвагу на ахову здароўя ў нашым павеце. У бягучым годзе мы атрымалі прасторны абсталяваны сучаснай тэхнікай павятовы шпіталь, а на тэрыторыі павета працуе зараз 12 фельчарскіх пунктаў і 5 ветэрынарных лячэбніц. Кожны грамадзянін у найдалейшым кутку павета на працягу паўгадзіны можа атрымаць лекарскую параду, карыстаючыся хуткай дапамогай.

— Дзякую за паясненні, аднак дазвольце вярнуцца да мерапрыемстваў, непасрэдна звязаных са святкаваннем 900-годдзя Бельшчыны.

— Ну што ж, калі ласка.

— Як разумець ваш лозунг: «Бельшчына кляймуе фашызм, Бельшчына — за мір!»?

— Да вайны польскія фашысты мучылі ў турмах найлепшых сыноў Бельшчыны. У час вайны цярпелі яны гітлераўскі тэрор. Хопіць прыпомніць хаця б трагедыю Райска. Пасля вайны непакоіла нас фашысцкае падполле. Польская Рабочая Партыя на Бельшчыне была партыяй, большасць членаў якой аддало сваё жыццё за народную ўладу. Аб гэтых справах зараз гаворым з насельніцтвам нашага павета. У шматлікіх гутарках, якія правялі нашы дакладчыкі ў вёсках, пасёлках перад сеансамі кіно і праз радыёвузел, выяўляем зверствы фашызма і паказваем нашы дасягненні ў мірнай працы. Так

(Працяг са стар. 2).

— Мне здаецца, таварыш капітан і, дарэчы, не толькі мне, што апошнім часам вы вядзеце сябе надта рызыкоўна!

— Уся мая работа тут — рызыка.

— Ведаю, але вы надта папусцілі лейцы. Вымушаны папярэдзіць, што стаіць пытанне пра перавод вас адсюль.

Генрых здрыгануўся.

— Ды ў вас, выяўляецца, і нервы пачалі здаваць? — стары ўважліва глянуў на Генрыха. — Мне вядома, што пра вашы сувязі з макі і дапамогу ім ужо ведае некалькі асоб, нават больш — з добры дзесятак людзей. Вы гэтага не запярэчваеце?

— Не.

— І адчуваеце сябе ў поўнай бяспецы?

— Небяспеку нараджае сам характар маёй працы.

— Не пра гэта разыходзіцца. Ці вы ведаеце, што вашымі знаёмымі ўжо цікавіцца гестапа?

— Ведаю.

— Раскажыце, што вы ведаеце!

Генрых расказаў пра сваю апошнюю размову з Заўгелем, яго падазрэнні адносна Монікі, пра правакатара з электрастанцыі.

— Якія захады вы зрабілі?

— Ліквідаваў Заўгеля, а пра правакатара паведаміў Моніку Тарваль і камандзіра атрада макі...

— Старшы электратэхнік два дні таму раптоўна памёр, паражаны токам высокага напружання.

Генрых аблегчана ўздыхнуў.

— Яшчэ ёсць нейкія падазрэнні супроць вас?

Генрых расказаў пра ананімку Шульца.

Антыквар задумаўся.

— Шульца трэба абясшкодзіць. І як найхутчэй. Калі ў яго з'явіліся падазрэнні, то ён не абмяжуецца адной ананімкай.

— Я мушу заўтра выехаць на Атлантычны вал і спадзяюся, што там знайду Шульца, — яго ж данос надыйшоў з Монтэфлер.

— З якімі даручэннямі вы едзеце на Атлантычны вал?

Генрых расказаў пра заданні Еверса.

— Гэта якраз тое, што нам патрэбна, як паветра! Нас поўнасцю задаволіць копія рапарта вашаму генералу, ну і, звычайна, фотаплёнка. Але памятайце, што таямніцу Атлантычнага вала гестапа ахоўвае, бы зрэнку вока. Там ужо загінула некалькі нашых і англійскіх разведчыкаў.

— Спадзяюся, што мне больш пашчаслівіцца!

— Мы таксама. Вы добра замаскаваліся. Было б недапушчальным вар'яцтвам дэмаскаваць сябе праз нейкую неразважнасць ці лішнюю малайцаватасць. Таму нас так і турбуе тая рызыка, якой вы сябе часам паддаеце, умешваючыся ў справы, ад якіх

павінны стаяць з боку. Гэта таксама датычыць і Людвіны Дэкок.

— Яе арышт пагражаў і маёй непасрэднай бяспецы.

— Мне здаецца, што вы кіраваліся не толькі гэтым. Памятайце, капітан, што часам, ратуючы аднаго чалавека, мы рызыкуем жыццём соцен, а то і тысяч. Рызыкуем заваліць тыя планы, пра якія мы з вамі нават не здагадваемся. Такія планы ёсць у камандвання і адносна вас. Дык будзьце асцярожны, у дзесяць раз асцярожней, чым былі дагэтуль. Паўтараю, вам пашчаслівілася так добра ўладзіцца ў гітлераўскім логаве, што было б проста злачынствам заваліць сябе.

— Ад чацвертага лютага я афіцыйны нарачоны дачкі генерала Бертгольда.

— Ведаю, — без цені ўсмешкі адказаў антыквар. — Ваш цесць, капітан, жорсткі чалавек, нават сярод гестапаўцаў йдзе пра яго слава. Бузьце з ім асцярожны і пастарайцеся як найлепш выкарыстаць яго давер.

— Сувязь тая самая? — спытаў Генрых.

— Не. Праз вашу неасцярожнасць мы змянілі сістэму сувязі. Калі вернецеся з камандзіроўкі, атрымаеце ўказанні.

Стары антыквар моцна паціснуў руку Генрыха і выйшаў. Генрых змучана ўпаў у крэсла і доўга ся-

кі адным з праяў сувязі савецкага мастацтва з нарадам.

Выпадкова, давялося нам аднойчы пры музеі Янкі Купалы сустрэць беларускіх пісьменнікаў, сярод якіх быў польскі пісьменнік Ежы Путрамент. Адбылася кароткая, але прыемная гутарка, зроблены памятны здымак. Максім Танк зажартаваў: «Вось, як добра, што прыехалі вы ў Мінск, прынамсі ўбачыце Путрамента. У Польшчы б не ўбачылі». На жаль, у жарце М. Танка многа праўды.

Сустрэча з савецкім чалавекам — вельмі прыемная сустрэча. Кім бы ён ні быў: пісьменнік, вучоны, член урада ці просты рабочы — з кожным так лёгка тут навязваецца размова, так непасрэдна і свабодна гутарыцца.

УЛАДЗІМІР ПАЎЛЮЧУК

НАСЦЬ ПРАЦЫ

трэба разумець наш лозунг і гэта асноўныя нашы мерапрыемствы.

— А вынікі іх?

— Праяўляюцца перш за ўсё пры пабудове і парадкаванні дарог і другіх аб'ектаў. Вартасць прац грамадскім чынам у гонар 900-годдзя дасягае 8 мільёнаў злотых. Гэта амаль столькі, колькі ў год выдае дзяржава на пабудову дарог. У павеце напраўляюцца дарогі, а сам Бельск шмат папрыгажэе.

— На заканчэнне дазвольце пазнаёміць нашых чытачоў з Вамі асабіста.

— Калі гэта неабходна...

— Даўно вы з'яўляецеся гаспадаром павета?

— Ад лютага бягучага года.

— А перад тым?

— Шэраг гадоў працаваў у тутэйшым сельгасаддзеле.

— Ці Бельшчына з'яўляецца вашай бацькаўшчынай?

— Не, нарадзіўся я ў мястэчку Сасновец на Сілезіі. У Бельск трапіў па скіраванню пасля заканчэння Вышэйшай школы сельскай гаспадаркі ў Варшаве.

— Цікава, як адчуваеце сябе тут, на Бельшчыне?

— Зусім добра. Тут ажаніўся, тут жыве мая сям'я і тут я ўжо астануся.

Гутарыў

ВІКТАР РУДЧЫК

Фота аўтара

У Бельску штораз больш новых, прыгожых жылых дамоў. На здымку бачым жылы дом, які пошта пабудавала сваім працаўнікам.

дзеў задуманы. З гэтага стану вырваў яго тэлефонны званок Мілера.

— Хто, хто прыедзе на места Заўгеля?.. О, я яго вельмі добра ведаю! Кубіс — цудоўны афіцэр і сапраўдны сябра. Гэта для вас знаходка, Ганс! Што? Хочаце зайсці? Буду вельмі рады.

Неўзабаве з'явіўся Мілер.

— Чуў, заўтра выязджаеце. Вы не забылі, Генрых, што абяцалі сказаць мне нешта важнае?

— Не забыў. Але я ніколі не спяшаю гаварыць сябрам непрыемныя навіны.

— Непрыемныя? Апошнім часам ў мяне столькі непрыемнасцей, што адною больш, адною менш — розніцы няма.

— Вы лічыце? Добра! Дык ведаеце хто дапытваў мяне і Пфайфера ў штабе макі? Сам Поль Шанье! Так, Поль Шанье — уцякач з падземнага завода, за ліквідацыю якога вы атрымалі пяць тысяч марак!

Запала маўчанне. Чутна было, як цяжка дыхае Мілер.

— Апрача вас, Генрых, хто яшчэ яго бачыў?

— Гер Пфайфер, шафёр і Берціна Граўзамель.

— Пра Поля Шанье вы гаварылі каму-небудзь?

— Гер Мілер! Вы надта дрэннай думкі пра сваіх сябраў! Гэта будзе нашай таямніцай, Ганс, пакуль...

— Пакуль што? — насцярожыўся Мілер.

— Пакуль мы будзем з вамі сябрамі! — шматзначна кінуў Генрых.

(Працяг за тыдзень)

183

ВЕДЫ ДАЮЦЬ ЗДАРОЎЕ.

З АГРАНОМАМІ ЯК З ЛЕКАРАМІ

З лекарамі лягчэй. У павеце ёсць іх па некалькі. Аграномаў, у найлепшым выпадку, па адным! А ўсіх аж... адзінаццаць у службе беластоцкіх сельскагаспадарчых гурткоў. Ёсць яшчэ 219 сельскагаспадарчых тэхнікаў і 53 выпускнікі двухгадовых сельскагаспадарчых курсаў. Разам немалая лічба...

— Такі стан за першае паўгоддзе, — папраівілі мяне. — Цяпер дасягнута (зноў!) лічба 311...

Дэвіз: у кожнай грамадскай радзе агроном! Ну, хаця б тэхнік або курсант... Пастаянны, штатны. А грамадскіх рад на Беласточчыне 326. Недахоп нават аптымістычны. Сапраўды. Палічыце.

— У другіх ваяводствах сітуацыя куды горшая, — пацяшаюць.

У Сямяціцкім, Бельскім, Гайнаўскім, Беластоцкім паветах няма ўжо вольных месц. Трошкі горш на Сакольшчыне (2 вакансіі) і зусім кепска на Дуброўшчыне, дзе пустуюць дзве новапабудаваныя аграномаўкі (пабудаваны 32 аграномаўкі і адаптавана далейшых 20. Будуецца — 34, і плануецца будова новых 22 аграномавак).

Цікавых інфармую, што незадоўга будуць выканчаны аграномаўкі ў Сідры на Сакольшчыне; у Пасынках і Бранску на Бельшчыне; у Нарве на Гайнаўшчыне і Юшкавым Грудзе ў Беластоцкім павеце. Іменна, незадоўга — так сказалі. Зрэшты, не будзем шукаць прыдзіркі...

Ваяводскаму аддзелу сельскай гаспадаркі і без таго хапае турботаў. Звыш трэцяй часткі асабовага складу дзяржаўнай сельскагаспадарчай службы неабходна замяніць кваліфікаванымі спецыялістамі. ПГР-ы падаюць больш канкрэтны лік — дайце з сотню аграномаў. На зарэз!

Няўжо няма?Ператрэслі персанальныя справы ва ўсякіх фірмах і ўстановах — тандлёвых, камунальных, тэхнічных, прамысловых, фабрычных. Знайшлі больш чатырохсот кваліфікаваных і тых высокакваліфікаваных спецыялістаў ад палявых культур і жывёлагадоўлі. Пераважна знайшлі іх у Беластоку. Жылі згодна з правілам «Лепш быць чорнарабочым, абы ў горадзе».

МАНАЛОГ

Сельгасгурткі: — У нас сярэдні заробак 1.700 зл.

ВРН: — Максімум 1.300 зл.

Парадоксы. Паводле распараджэння Міністэрства сельскай гаспадаркі, выпускнік сельскагаспадарчай школы першыя гады павінен працаваць у сістэме дзяржаўнай сельскагаспадарчай службы (т. зв. стаж): у ПГР-ы, ПОМ-е, спулдзельні прадукцыйнай. Заробкі? Тэхнік — да 1.100 зл., інжынер - агроном — да 1.250 зл. — 1.300 зл. Пасля такога, самае малое гадавога стажу працы сельскагаспадарчыя гурткі маюць права «агітаваць» яго да сябе.

З горада пішуць блізкія, сваякі. Вядома, дапамогуць падшукаць лепей платную работу. Няхай сабе і кіраўніком магазіна...

Міністэрства здароўя ставіць справу востра. Выпускнікі медыцынскіх школ, якія не працуюць па сваёй прафесіі, абавязаны зарэгістравацца ў вызначаным тэрміне. Інакш страцяць права да здабытых кваліфікацый! Цэнтраля сельскагаспадарчых гурткоў усё ж мае идзею адваяваць у сваім Міністэрстве дазвол на ўдзяленне стажу працы свежа спечаным аграномам, тэхнікам, інжынерам, магістрам.

* ✲ *

Зямлі, маці - кармііліцы, нездаровіцца. Выглядае слабей, чым яе савецкая, нямецкая ці чэшская сёстры. Лекар тут бязрадны...

А. АНТАШЭВІЧ

У беластоцкім падполлі

НЕ, ПАНОЧКІ

Вечаровы цягнік з грукатам спыніўся на станцыі Валілы. Сымон Кузьмін вылез з астатняга вагона. У твар бухнула марознае паветра. Мацней схапіў мяшок і ўзваліў яго за плечы.

Краем лесу выбраўся на поле: прыезджыя ішлі гасцінцам проста на агні Гарадка. Штораз ступаў ва ўглыбістыя барозны, засыпаныя снегам. Кіраваўся на тарасевічаву хату.

Ёзік Тарасевіч спаў. Асцярожны стук у акно. Забрахаў суседскі сабака.

— Паліцыя следзіць, ходзіць кругом, — зашаптаў.

— Я ішоў полем.

Размаўлялі ўпоцемку. На пячы зашамацела салома, варухнуліся белыя ногі.

— Раздзявайся.

На другі дзень, вечарам, ціха было ў філанчуковай хаце ў Зарэччах. «Нядзеля. Відаць пайшлі да сваякоў...» — так мог падумаць сусед.

— Матэрыялаў прывёз многа, — Кузьмін хвіліну прыслухоўваўся, за дзверы дзёр кот. — Дзейнічайце разважна, без лішняй рызыкі. Выбарчыя нумаркі на беларускіх паслоў кальпартаваць толькі праз пэўныя асобы. Інакш, дэфензіва ўсё перахопіць і прайграем выбары...

Навокал сядзелі Філанчук, Ёзік Тарасевіч, Алесь Бароўскі, Алесь Дзярманскі, Сачко, Гедзіч і інш. Увесь гарадоцкі актыў КПЗБ.

Знаходзіліся тут Міхась Пракопчык і Пятро Рамановіч з Плянтаў у Сакольскім павеце.

— Лістоўкі лістоўкамі, але трэба разгарнуць жывую агітацыю, арганізоўваць мітынгі на кірмашах і царкоўных фэстах, — азваўся адзін з іх. — Вось, прыкладна, заўтра ў Сакольцы тарговы дзень...

* ✲ *

Світала.

У Саколку дабраліся ў найбольш адпаведны час. Людзі і фуры — фуры і людзі. Натоўп выліваецца ў вуліцы. Гэткі сакольскі кірмаш! А вось і таварышы з Гаркавіч, Паўднёвага Вострава, Слоі, Сухініч.

— Спазніліся, — кажуць. — Каталіцкі кандыдат Савіцкі ладзіць мітынг.

— Нічога, пачакаем, — Кузьмін нават задаволены.

— Грамадзяне! — выкрыквае Савіцкі, стоячы на кадушцы па селядцах. Крыўдзяць наш сялянскі стан, самі аб гэтым добра ведаеце. Калі па вашай волі, людцы мае дарагія, застануся паслом, буду бараніць вас з усіх сіл... — лапатаў, аблізваючы засохлыя губы.

Народ збягаецца.

— Не верце гэтаму падпанку і ксяндзоўскаму прыслужніку, — Сымон Кузьмін выступіў зараз жа пасля яго. — Быў ён дагэтуль паслом і што ж добрага зрабіў? Га!? Зноў туманіць нашы галавы, каб далезці да поўнага жолабу. Савіцкаму не быць паслом!

— Паліцыя! — нехта ззаду турзануў Сымона. — Уцякай!

Паліцыянты і шпікі праціскаліся праз людскі гушчар. Разглядаліся, бы тыя гусакі.

Сяляне абкружылі Кузьміна шчыльным гуртам. Хтосьці зняў яму гарадскую шапку і насунуў па самыя вочы лахматую вушанку, на пальто накінулі кажух. Гурбою павалілі ўздоўж Гродзенскай вуліцы.

Не распазналі.

Прыпыніліся каля царквы. Савіцкі зноў ускочыў на кадушкі, павярнуўся да людзей і ў той жа момант ламануў на зямлю. Зарагаталі. Гэта нейкі дзядзька «сперазаў» былога пасла пугаю па спіне.

Зайшлі ў гасподу.

— Куды хочаш цяпер?

— Хведар Кастэцкі з Плянтаў запытальна глядзеў Сымону ў вочы.

— Да Сакалды, — і падумаў, што даўно не быў у свайго дзядзькі Якуба Красніцкага.

— Ёсць фура з Талькоўшчыны.

— Вядзі.

Зімовы дзень кароткі. Сонца сцеле ўжо свае доўгія цені, з усіх бакоў мястэчка выпаўзалі на гасцінцы шнуры саней. Чуўся п'яны спеў.

Да Талькоўшчыны заехалі перад змярка映ннем. Гасцінны гаспадар запрасіў Сымона Кузьміна паесці — от, чым хата багата.

— Вам куды? — спытаў нясмела.

— Мне да Сакалды трэба, браток.

— Адпачніце пакуль што і да чаго. Я пагавару з суседам.

Сівы наравісты конь «папёр», бы сатана. На паваротах неміласэрна кідала і падкідвала. З-пад падкоў ляцяць кавалкі змёрзлага снегу. Усё цела дрыжыць ад холаду.

У пушчы адчуў сябе цяплей, з конскага хрыбта коціць пара. Яшчэ завідна праехалі Копную гару. Унізе мост на рацэ Сакалда і першыя будынкі.

Па прывычцы агляунуўся — і не мог паверыць сваім вачам. — Услед гналася фура з паліцыянтамі!

—Хутчэй, — крыкнуў змененым голасам.

Голыя вішні, плот, дзверы. Сымон лёгка адштурхнуўся ад палазоў, пакаўзнуўся, схапіўся і пабег. Сані крутнулі ў вясковую вуліцу, паліцыянты пагналіся за імі. Уратаваны!

— Што сталася? — спалохаўся дзядзька. — Адкуль ты?

— Паліцыя. Поўна шныпраць па хатах... — у нагах разлівалася слабасць.

— Лезь на гару, пад апухі.

Цішыня аж у вушах звініць. Праз столь чутно, як нервова ходзіць па кухні дзядзька Якуб. Раптам ломат у дзверы. «Ідуць!» — Сымон прытаіў дыханне.

— Да вас ніхто не заходзіў? — паліцыянт закашляўся.

— Не, паночкі.

— А не бачылі на вуліцы кагось з чужых?

— Не бачыў, паночкі.

Грукнулі дзверы. Выходзяць... Не, яшчэ пазаглядалі ў сенцах.

У аўторак рана Красніцкі адвёз Кузьміна да Алёны Буднік, вопытнай КПЗБ-оўкі, у Супрасль на вуліцу Касцельную 6. Стары Буднік памармытаў, але ўсё ж падвёз да Агароднічкаў. Да Беластока, моў, адсюль рукой падаць.

Сымон Кузьмін падвязаў шнурком адгніўшыя падэшвы ў чаравіках і пайшоў.

* ✲ *

Передвыбарная кампанія 1928 года была ў разгары.

САКРАТ ЯНОВІЧ

Жыць у космасе можна!

Мэтай выдатных палётаў савецкіх касмічных караблёў «Усход — 3» і «Усход — 4» з'яўлялася ў прыватнасці даследаванне працаздольнасці чалавека ва ўмовах бязважкасці.

Бязважкасць — адзін з характэрных фактараў касмічнага палёту. Гэты стан зусім незнаёмы жыхарам зямлі.

Арганізм чалавека, як і ўсіх зямных істот, сфарміраваўся і прывык жыць ва ўмовах пастаяннага дзеяння сілы цяжару. Таму многія даследчыкі выказвалі апасенні, што ў выніку бязважкасці ў чалавека могуць пачацца расстройствы адчуванняў, нервовай рэгуляцыі рухаў і функцый унутраных органаў.

Палёты паддоследных жывёлін унеслі некаторую яснасць у гэта пытанне. Было ўстаноўлена, што змяненні пульсу і дыхання, якія ўзніклі на актыўным участку палёту, у пачатковым перыядзе бязважкасці згладжваліся, а затым паяўляліся зноў.

Падобныя, хоць і менш прыкметныя ваганні рытму сардэчных скарачэнняў і дыхання назіраліся ў перыяд бязважкасці ў першага савецкага касманаўта Ю. А. Гагарына. Перспектывы развіцця ракетнай тэхнікі робяць рэальнымі працяглыя касмічныя падарожжы. Тады ўжо фактар бязважкасці набывае асаблівае значэнне.

Вымярэнні асноўных фізіялагічных паказчыкаў - частаты пульса, дыхання, электрадыяграмы не выявілі якіх - небудзь паталагічных прыкмет у рабоце сэрца, сасудаў, лёгкіх. Аднак Г. С. Цітоў паведаміў аб непрыемных адчуваннях, накшталт загойдвання або «марской хваробы». З'явы загойдвання звярнулі на сябе ўвагу касманаўта па меры знаходжання ў стане бязважкасці. Яны аслаблі пасля сну, але ўсё ж захаваліся аж да пачатку перагрузак, звязаных з вяртаннем карабля на Зямлю. Яны ўзмацняліся пры рэзкіх паваротах галавы і назіраннях за прадметамі, якія хутка рухаюцца. Звесткі Германа Цітова паслужылі штуршком для расшырэння навуковых даследванняў аб ролі вестыбулярнага апарата ў час палёту ў стане бязважкасці.

Палёты савецкіх касмічных караблёў у многім апрабіравалі тэарэтычныя прадпасылкі вучоных. Але для таго, каб поўнасцю абгрунтаваць спосабы ліквідацыі непажаданага ўплыву бязважкасці, трэба яшчэ многа зрабіць. Работа гэта вядзецца двума шляхамі.

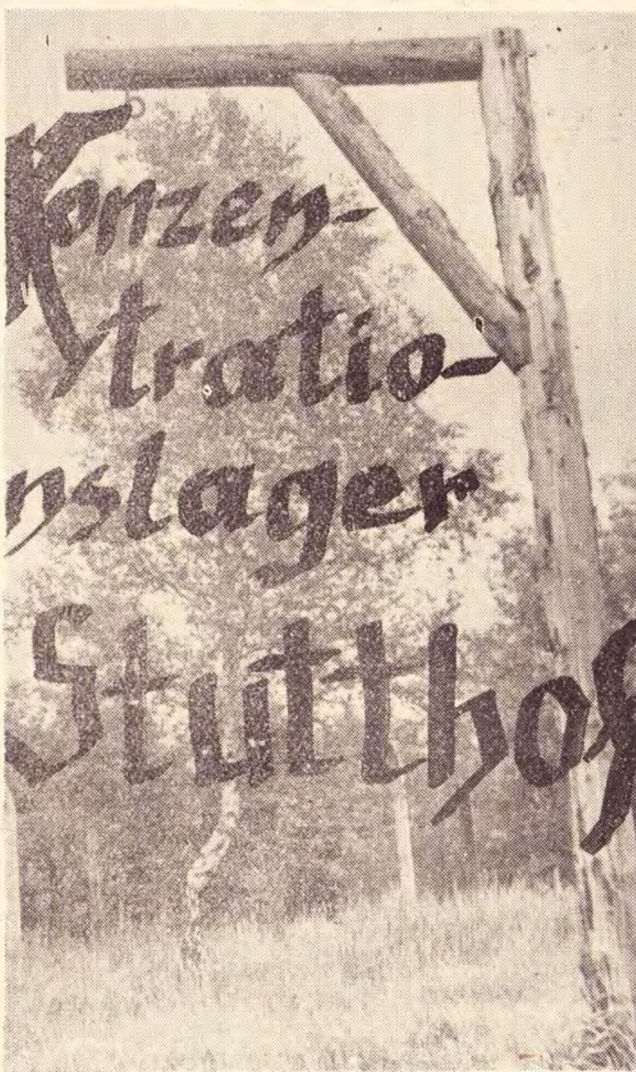
Першы шлях — далейшае вывучэнне фізіялагічных механізмаў дзеяння бязважкасці і стварэнне на гэтай аснове эфектыўных фармакалагічных сродкаў, а таксама метадаў трэніроўкі, якія дапамаглі б падтрыманню нармальных функцый арганізма ў палёце.

Другі шлях — стварэнне на касмічных караблях штучнай гравітацыі — «сілы цяжару». Магчыма, што для гэтага павінны быць сканструяваны касмічныя станцыі са штучнаправодзімай гравітацыяй за кошт вярчэння кабіны касманаўта вакол цэнтра цяжару.

Зоркавыя рэйсы Нікалаева і Паповіча — важнейшы этап на шляху даследвання цэнтральнай праблемы касмічнай медыцыны — уплыву бязважкасці.

А. Васкрасенскі
навуковы аглядальнік ТАСС

О, ІРОНІЯ... КАБ ПАВЕСІЦЬ, ПАТРЭБНА БЫЛА ЗГОДА САМОГА ГІМЛЕРА!

Штутгофскі канцэнтрацыйны лагер створаны на другі дзень вайны паміж Германіяй і Польшчай. Непадалёку ад Гданьска (35 км), у балацістай мясціне, парослай лесам і зараснікамі, паблізу марскога берага. Праходзяць тут частыя дажджы, дуе сыры вецер. Вада да піцця нездаровая, няма ў ёй вапны.

Прывезеных вязняў раздзявалі на пляцы дагала, нягледзячы на пагоду — усе рэчы і адзенне забіралі. Выдавалі ўзамен пашытыя ветрам паласякі. На зіму атрымлівалі дзеравянкі на ногі. Рэшту года працавалі басаНож, з голай галавою, астрыжанай «пад калена» (жанчыны таксама). Снеданне і вячэра складалася з 250 гр. хлеба, 10 гр. мармалада і кубка чорнай кавы; на абед прызначалася па 1 літру вадзяністай стравы — пераважна, з бручкі.

Пры карчаванні лесу калоды трэба было пераносіць толькі бягом. Хто падаў, той больш ужо не ўставаў. Загружаныя дрэвам вазы цягнулі групы вязняў. Аслабеўшых каралі бізуном «за непаслушэнства». Стражнік лупіў, а эсэсавец стаяў, раскірачыўшы ногі ды лічыў удары. Калі памыляўся з лікам, катаванне пачыналася нанова. Пасля гэтага пабіты павінен устаць і, выструніўшыся «на смірна», далажыць эсэсаўцу аб выкананні кары... Асабліва непаслушныя накіроўваліся «у пекла», г. зн. аблівалі іх бензінам і палілі жыўцом, на вачах тысяч зняволеных.

За месяц памірала каля 4 тысяч людзей. Труп дарослага чалавека важыў не больш 25—30 кілаграмаў. Да 1945 г. загінула звыш 65 тысяч чалавек.

Канцэнтрацыйны лагер у Штутгофе быў прызначаны ў асноўным для палітычных зняволеных. Доўгі час знаходзіліся ў ім выключна палякі, м. ін. гераічныя абаронцы гданьскай пошты. З пашырэннем зарыва сусветнай вайны ў Штутгоф пачалі прыбываць транспарты зняволеных з усіх канцоў Еўропы. Зразумела, найбольш савецкіх ваеннапалонных. Лагер займаў плошчу 120 гектараў. На дзень 25 студзеня 1945 г. знаходзілася ў ім 110 тыс. чалавек. На адным сенніку, напханым стружкамі, спала па чатыры асобы. Кожную ноч многія з іх засыналі назаўсёды. Страшны голад прымушаў есці трупы сваіх сяброў. Удзень палілі іх целы ў крэматорыі.

Штутгоф — пекла XX веку; пекла на зямлі не паўторыцца.

АДОЛЬ КАСТРЫЦА
Фота — Казберук

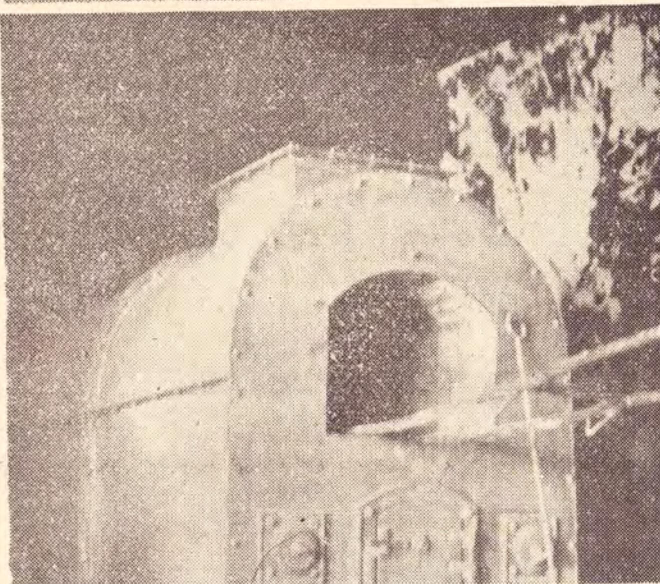

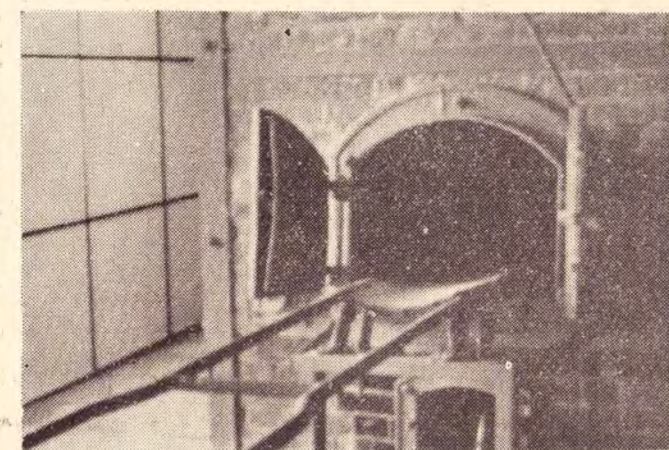
Вышка стражніка і падвойная агароджа лагера. Драцяная сетка знаходзілася пад электрычным токам у 360 вольт.

«Рухомае пекла». Непаслухмянага прывязвалі калючым дротам да жалезных насілак, усаджвалі ў гэту печ, зверху праз шчыліну палівалі бензінам, падпальвалі. Гарыць жывы чалавек на вачах тысяч сагнаных вязняў!

Газавая камера (душагубка). Пад выглядам лазні заганялі сюды па 100 чалавек і труілі прускім газам.

Трупы палілі ў крэматорыі. За адзін раз змяшчалася многа трупаў — шкілетаў...

Асенняя баталія

Сельская гаспадарка без таямніц

Жніво, абмалот, дастаўкі. Аж у галаве круціцца. Награмаджэнне працы, якога даўно ўжо не было. Надвор'е ўвесь час робіць нам штучкі. Прычыняе нам страты пасрэдна і непасрэдна.

І зноў новая праца. Хутка — асенні сеў. Ужо час падрыхтаваць глебу, насенне, угнаенні. Аб спосабах і тэрмінах севу мы ўжо пісалі ў папярэдніх нумарах. Сёння толькі некалькі заўваг аб насенні і ўгнаеннях.

Не так даўно пачалася размова аб абмене насення. Тым самым збожжам сеялася на працягу некалькіх гадоў. Ніхто не думаў аб яго выраджэнні, аб меншай біялагічнай сіле, горшай якасці.

Толькі дзяржаўны насенны план накрэсліў дакладна асноўныя прынцыпы працы і задачы ў гэтай галіне.

Планы на восень гэтага года прадбачваюць, што 17000 гаспадарак нашага ваяводства атрымаюць 2300 тон жыта і 400 тон пшаніцы. Дастаўцамі будуць беластоцкія ПГР-ы, асабліва такія, як Рудка, Каменны Двор, Лаўск, Норы. Збожжа будзе ўжо на складах гмінных спулдзельняў найпазней 8 верасня. Яно павінна быць адпаведна ачышчана і дасушана.

Пакуль яшчэ сеў, трэба задумацца не толькі над тым, калі і як сеяць, але таксама — што сеяць. Ці абмяняць збожжа ў суседа, які займаецца рэпрадукцыяй, ці сеяць сваім? Рашэнне павінна быць толькі адно: кваліфікаванае зерне (т. зв. першыя адсевы) здаровае, адпорнае на хваробы, мае высокія біялагічныя якасці. Гэта ўсё разам вырашае аб ураджаі. Вядома, не можна забывацца аб адпаведнай апрацоўцы глебы, угнаеннях і доглядзе.

Кожны гаспадар - рэпрадуктыроўшчык ведае, каму і колькі выменьвае зерня. Добра было б зрабіць спісак і пераслаць яго ў гмінную спулдзельню. Гэта аблегчыць продаж насення тым гаспадарам, якія выменьваюць сваё збожжа. Насенне павінна быць тэрмінова выкуплена і адпаведна выкарыстана.

Другая праблема — угнаенне. Жыта даволі патрабавальнае (як і пшаніца). Аднак яно мае добра развітую каранёвую сістэму, і таму колькасць угнаення можа быць меншай, чым пад азімую пшаніцу. У сярэднім ва ўраджаі жыта з аднаго га ёсць 50—60 кг азоту, 30—35 кг фосфару і 55—70 кг калія. Апрача таго трэба ведаць, восенню жыта выкарыстоўвае толькі каля 5 працэнтаў азоту. Позняе ўгнойванне вялікімі дозамі можа быць нават шкодным. Малыя дозы азоту садзейнічаюць вегетацыі. На кіслых глебах добра дзейнічае азатняк, а на нармальных і шчолачных (засадовых) — сульфат амонія (сярчан амону). Колькасць угнаення лёгка аблічыць з прыведзеных вышэй лікаў, якія гавораць аб знаходжанні хімічных элементаў ў саломе і зерні жыта.

І іменна цяпер варта прыпомніць сабе пагаворку: «Якое насенне, такі і ўраджай».

Інж. М. СУХАЖЭБРСКІ

Трыбуна чытачоў

Чаму забылі матапомпу?

У 1957 годзе ў Старым Ляўкове была арганізавана добраахвотніцкая супрацьпажарная каманда. У склад яе ўвайшло звыш 15 жыхароў. Калі неўзабаве была адрамантавана святліца, у рамізнай частцы знайшлася матапомпа і іншыя супрацьпажарныя прылады. Тут жа, на плошчы перад святліцай, праводзіліся заняткі. Спраўна працавала матапомпа, мігам ляцела вада з рэчкі. На гэтым і ўсё закончылася. Нашым пажарнікам не давялося ваяваць з агнём. Матапомпа апынулася пад замком.

Ноччу з 15 на 16 жніўня г. г. праз вёску прайшла навальніца. Ад маланкі загарэўся прышкольны гаспадарчы будынак. Будынак быў драўляны і згарэў да тла. Дзякуючы супольным намаганням жыхароў вёскі агонь не здолеў перакінуцца на іншыя будынкі. Змагаліся людзі са стыхіяй дзедаўскімі спосабамі, а праз дарогу, у святліцы пад замком танула ў цемры забытая матапомпа.

Янка Цялушэцкі
Новае Ляўкова

СЛАБА!

Міхалоўская грамадская рада (Беластоцкі пав.) ахоплівае 17 вёсак з 13 салтысоўствамі. Тэрыторыя, як бачым, немалая.

Дагэтуль існуе тут усяго 5 сельскагаспадарчых гурткоў, якія не праяўляюць асаблівай актыўнасці. Толькі два з іх — у Новай Волі і Казімерове — заслугоўваюць увагі. Закупілі яны ўжо па 2 камплекты сельскагаспадарчых машын і агрэгатаў. (ся)

Вораг авечкагадоўлі

Зімою ў час марозаў вельмі патрэбны кажух. А каб мець кажух, трэба гадаваць авечак. І сяляне кожнай вёскі, асабліва на Гайнаўшчыне, займаюцца авечкагадоўляй. Бо з авечак не талькі добрыя кажухі, але і добрае мяса. Але вось бяда. Авечак там вельмі моцна нішчыць вядомая гаспадарам хвароба матыліца. Значна прарэдзіла яна вясковыя статкі авечак і прынесла вялікія страты. А ветэрынарная служба недастаткова займаецца ліквідацыяй гэтай хваробы. У гэтым выпадку неабходная такая акцыя, як у мінулым годзе, калі ўся ветэрынарная служба займалася ачысткай вясковых статкаў ад сухотных кароў.

мх.

ВЫПАДКІ НА ДАРОГАХ

Як паведамляе нас Ваяводская Камендатура МО, на працягу толькі пяці дзён (ад 16-га да 20-га) жніўня б. г. на дарогах Беластоцкага ваяводства здарылася 10 няшчасных выпадкаў, у выніку якіх некалькі асоб была забітых, а шмат параненых.

Асноўныя прычыны гэтых няшчасных здарэнняў пастаянна паўтараюцца. Гэта перш за ўсё п'янства шафёраў, неразважлівая, праз меру хуткая язда і недахоп апекі над дзецьмі.

Вось, напрыклад, Мечыслаў Тапчэўскі з вёскі Якубоўскае ў Бельскім павеце 16 жніўня па-кавалерску імчаўся матацыклам праз вуліцу сваёй вёскі. Раптам на дарогу выбегла дзіця Антона Валінскага. Матацыкліст не паспеў затармазіць і дзіця трапіла пад колы матацыкла. Апрача матацыкліста, вінаваты тут таксама бацькі, якія пакідаюць дзяцей без належнай апекі. (вр)

Настаўнікі вучаць і вучацца

У Сямяціцкім павеце працуе зараз каля 400 настаўнікаў.

Як вядома, школьны год 1962/63 з'яўляецца пачаткам ажыццяўлення школьнай рэформы, г. зн. пераходу пачатковай школы ад сямікласнай да васьмікласнай структуры.

У сувязі з тым паўнапраўным настаўнікам да навучання ў пачатковай васьмікласнай школе будзе лічыцца толькі той настаўнік, які мае закончаную прынамсі настаўніцкую студыю.

Добра наогул разумеюць гэта настаўнікі, працуючыя ў Сямяціцкім павеце. Зараз, паводле дадзеных інспектарата асветы ў Сямяціцах, 65 настаўнікаў папаўняе свае веды. Яны вучацца на шматлікіх факультэтах вышэйшых і няпоўных вышэйшых навучальных устаноў. Найбольш аднак настаўнікаў вучыцца ў завочных настаўніцкіх студыях.

(вр)

ЦІ ВАРТА РАЗВОДЗІЦЬ ТРУСКАЛКІ?

Дзякуючы вялікай колькасці мінеральных солей і вітамінаў, трускалкі карыстаюцца вялікім поспехам у краіне і за граніцай. У некаторых краінах плантацыі трускалак займаюць плошчу ў некалькі тысяч гектараў, а іх экспарт за граніцу прыносіць значную колькасць дэвізаў. Італьянцы арганізавалі базу трускалак плошчай у 12.000 га, дзе на час даспявання адкрыты аэрадром, каб беспасрэдна вывозіць ягады на заграпічныя рынкі. Найбольш трускалак купляе Англія, ГФР, Швецыя і Нарвегія. Польшча мае вельмі добрыя ўмовы для расшырэння экспарту: гатункі трускалак, якія разводзяцца ў Польшчы, маюць вялікую вартасць; смак трускалак, дзякуючы кліматычным умовам, лепшы, чым у паўднёвых краінах. Пастаянна ўзрастае запатрабаванне на трускалкі з боку харчовай прамысловасці. Адзінай перашкодай у расшырэнні экспарту трускалак і забеспячэнні ўласнага рынка з'яўляюцца малыя плошчы зямлі, занятай пад трускалкі. Паводле статыстыкі, на тэрыторыі Беластоцкага, Лапскага, Сакольскага і Монькаўскага паветаў трускалкі займаюць плошчу 62 гектары. У дадатку, ёсць яшчэ дрэнныя, малавартасныя гатункі, а плантацыі ледзь-ледзь пакрываюць патрэбы гаспадароў.

Найлепшымі гатункамі для шырокага развядзення трэба лічыць:

1. «Ежы Зольтвэдэль» — гатунак надаецца да выкарыстання і ў прамысловасці, даспявае даволі рана, плады сярэдняй велічыні, добрыя смакам і пры добрым доглядзе дае ўраджай да 12 тон з гектара.
2. «Фаварытка» (тып Сэнга Сэнгана) — даспявае трошкі пазней, плады сярэдняй велічыні, надаецца і да выкарыстання ў прамысловасці, ураджайнасць 10—12 тон з гектара.

Вельмі добрымі гатункамі з'яўляюцца «Macherauchs Frühernte», «Huxley», «Regina», «Ydun», «Talizman», «Cambridge» і іншыя.

Усе гэтыя гатункі надаюцца для развядзення на продаж. Для гаспадароў маленькіх дзялянак асабліва добрым з'яўляецца гатунак «Аліўская трускалка», якая дае да 4 кілаграм ягад з аднаго карча. Гэты гатунак трускалак даспявае ў верасні і кастрычніку, дае смачныя плады, не патрабуе шмат месца. Насенне гэтага гатунку можна купіць у гэтым сезоне ў насенных магазінах спулдзельні «Вітаміна». Але гатунак гэты не надаецца для развядзення на продаж, бо позна даспявае і патрабуе вялікага ўкладу працы.

Трускалкі добра растуць на глініста - пясчаных і глінiстых добра ўгноеных глебах з вялікай колькасцю перагною і вільгаці. Не любяць моцна кіслай глебы, змытай і слаба акультуранай. Перад пасадкай глебу трэба добра ўгноіць, даючы 350—450 цэнтнераў гною на гектар. Зімой праводзіцца штучнае ўгнаенне: 200 кг калійнай солі і 200 кг суперфасфату на 1 га, а вясной — вапенную селітру.

У час выкарыстання плантацыі штогод трэба ўнесці 400 кг фосфарных, 300 кг. калійных і 300 кг азатных угнаенняў. Найлепш садзіць восенню на адлегласцях 70x30 см.

Пры ўраджаі 9 тон з 1 га і мінімальнай цане 8 зл. за 1 кг атрымліваецца агульны даход з аднаго гектара роўны 72 тыс. зл. Даход можа быць значна большы, бо ўраджай можа быць большы, а цана за кілаграм часам даходзіць да 18 злотых. Закладка плантацыі патрабуе 35 тыс. зл. на гектар. Ужо закладзеная плантацыя выкарыстоўваецца 4 гады.

Даходы відавочны і таму варта, каб сяляне, якія ўжо маюць вапыт у вырошчванні трускалак, закладалі прадукцыйныя плантацыі, якія далі б дадатковыя даходы ў гаспадарцы.

М. ГАПУНІК

Галоўнае праўленне Беларускага грамадска-культурнага таварыства выказвае глыбокае спачуванне члену Прэзідыума ГП БГКТ і старшыні Гайнаўскага аддзела Таварыства Васілю Дзуну з прычыны напаткаўшага яго гора — смерці ЖОНКІ.

ПРАГРАМА

на 2 — 9.IX.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Marysia i krasnoludki" (polski), 4—6. „Dwaj panowie N" (polski), 7—9.

Навасады
„Drugi człowiek" (polski), 8—9.

Нараў
„Dowidzenia do jutra" (polski), 5—9.

Нараўка
„Czas przeszły" (polski), 5—9.

Чаромуха
„Godziny nadziei" (polski), 4—6. „Awantura o Basię" (polski), 7—9.

Чыжы
„Dziś w nocy umrze miasto" (polski), 5—9.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„Dotknięcie nocy" (polski), 5—9.

Бранск
„Eroica" (polski), 4—6. „Historia żółtej ciżemki" (polski), 7—9.

Гродзіск
„Dziś w nocy umrze miasto" (polski), 8—9.

Орля
„Kwiecień" (polski), 5—9.

Райск
„Czas przeszły" (polski), 5—9.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Historia jednego myśliwca" (polski), 4—6. „Historia żółtej ciżemki" (polski), 7—9.

Міхалова
„Eroica" (polski), 4—6. „Popiół i diament" (polski), 7—9.

Супрасль
„Wolne miasto" (polski), 4—6. „Dwaj panowie N" (polski), 7—9.

Чорная Беластоцкая
„Celuloza" (polski), 4—5. „Ziemia" (polski), 6—7. „Pod gwiazdą frygijską" (polski) 8—9.

СЯМЯЦІЦКІ ПАВЕТ

Мельнік
„Baza ludzi umarłych" (polski), 4—6. „Jutro premiera" (polski), 7—9.

Нурэц
„Nikodem Dyzma" (polski), 4—6. „Komedianty" (polski), 7—9.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Popiół i diament" (polski), 4—6. „Historia jednego myśliwca" (polski), 7—9.

Сухаволя
„Dwa dni spać" (polski), 4—6. „Rzeczywistość" (polski), 7—9.

Шудзялава
„Nafta" (polski), 5—9.

Янаў
„Historia jednego myśliwca" (polski), 4—6. „Bitwa o Kozi Dwór" (polski), 7—9.

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Ліпск
„Krzyż walecznych" (polski), 8—9.

Ружаны Сток
„Zaduszki" (polski), 8—9.

У днях 3—9.IX.1962 г. у мясцовасцях Мілейчыцы, Кляшчэлі, Новы Двор фільмы высвятляцца не будуць.

ЗА СКІБУ БАЦЬКАЎШЧЫНЫ

(Працяг са стар. 3)

— Глянь, як любоўна лягае яна да сваіх сясцёр. Так, тут яе месца!

Калі дайшлі да дарогі, бацька вопытным вокам яшчэ раз агледзеў ворыва і сказаў:

— Не найгорш. Але трэба яшчэ хоць каля дарогі абагнаць вось так, упапярок загона.

Хлопцы павярнулі коней і роўненька абагналі загон.

— Так, вельмі добра, — пахваліў Трахім сыноў. — Цяпер можам ехаць дамоў.

Хлопцы палажылі плуг на воз, запрэглі Дэраша, і селі на фурманку. Пасярод іх прымасціўся бацька.

Калі рушылі, бацька нечакана павёў гутарку:

— Слухайце, мае дарагія. Помню сваё жыццё ад самых маладых год. Калі я вярнуўся з бежанства, быў зусім адзінокі. Ніхто мне нічагутка не памог. Калі мне споўнілася васемнаццаць год, я ажаніўся. Ваша маці была першай памочніцай у гаротнай працы. Потым вы прышлі на свет. Гадаваў я вас з думкай, што вам будзе лягчэй жыць. Вы заўсёды будзеце ўдваіх. А сёння, калі я загадаў вам адараць скібу бацькаўшчыны, мне стала страшна за вас. Юзік не падаруе.

— Мы маладыя, мы не дамося яму, — адказаў Васіль.

Так і даехалі дахаты. Паабедаўшы, пашлі да клуні рэзаць сечку. Бацька накладаў ў лядніцу, а сыны дружна налягалі на жэрдку, якая прымацавана была да кола сячкарні і сцяны. Калі нарэзалі сечкі амаль цэлы куток, да клуні прыбегла маці.

— Слухай, Трахім, — глытаючы прагна паветра, пачала яна, — гэты сухі Юзік напэўна хадзіў на поле глядзець, як ты заараў, бо, убачыўшы мяне, трос куламі і лаяўся.

— Ведаю, што яму гэта не падабаецца. Ён думаў, што па маёй галаве век будзе ехаць. Калі яму крыўдна, то няхай змерае цэлы ўчастак.

Вечарам хлопцы пайшлі на вечарынку. Ля лавачкі, дзе заўсёды збіраліся, стаялі сыны Юзіка, Максім і Алесь са сваімі сябрамі. Не паспелі Янка з Васілём параўнацца з групай, як да іх адазваўся Панас:

— Пачакайце хлопцы, зараз пойдзем да дзяўчат.

Хлопцы спыніліся.

— Нешта холадна, — сказаў худы Алесь.

— Не бядуй, сёння сагрэешся, — адказаў Панас.

Максім зайшоўся ад пустога смеху.

Панас пачаў закідаць пра аранне, а потым, прыкінуўшыся ягняткам, спытаў ў Васіля:

— Што ты сёння рабіў?

— Што рабіў? Тое рабіў, што загадаў бацька.

— Ах, ты такі цваны! Кажы, што рабіў?!

— Што рабіў, то не твая справа.

— Калі не мая, то справа Максіма і Алеся.

Высокія і тонкія, як жэрдкі, Максім і Алесь падышлі бліжэй да Ваські і Янкі. Янка ўбачыў у іх руках кастылі. Але было ўжо позна. Не наспеў ён крыкнуць, як Васіль абліўся крывёю. Ён стаў чырвоны, бы мак у гародзе.

— За што? — глухім голасам спытаў Васіль і асунуўся на зямлю.

«За скібу бацькаўшчыны», — падумаў Янка і кінуўся да штахет. Не дабег. Кастылі Юзікавых сыноў паваліліі і яго побач брата.

Звярынае права яшчэ раз святкавала сваю ўяўленую перамогу.

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1.
Telefony: red. naczelny 25-89, centrala 37-41 do 49.
Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma.
Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa ul. Wilcza 46 Nr konta PKO 1-5-100024
Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie 5 $ — w USA.
Nakład 5000 Bltk F-3

Баранoй па пустазеллі

Антон Казак з вёскі Кавалі на Сакольшчыне вядомы ва ўсёй аколіцы як чалавек прадпрыймальны, зарадны і хітры, які з кожнай сітуацыі выйдзе пераможцам. Да таго яшчэ Антон Казак — чалавек багаты. Бываюць такія месяцы, калі ён пры сваёй гаспадарцы дадаткова зарабіць 30 тысяч злотых, а то і больш.

Як вядома, жвір у нас — матэрыял даволі каштоўны. Дык вось, Антон Казак транспартуе яго на розныя будовы і зграбае грошыкі.

Што Антон Казак за гэтыя даходы не плоціць фінансаваму аддзелу ніякіх падаткаў, гэта ўжо іншая справа.

Якім жа чынам ён гэта робіць?

Вельмі проста. Завозячы жвір на месца, Антон Казак падае прозвішча таго ці іншага суседа з вёскі, атрымлівае грошы і... бывайце здаровы. Калі фінансавы аддзел прысылае наказы дахадовага падатку Антонавым суседзям, ён гэтым зусім не пераймаецца:

— Няхай сабе суседзі выкручваюцца, гэта мяне не абыходзіць. Найважнейшае, што грошы ў маёй кішэні.

Такія эксперыменты хітры Казак праводзіць ужо даўжэйшы час. А фінансавы аддзел відавочна не мае ніякага параграфа, каб прыцiснуць ім хітрага камбінатара.

(вб)

Як стацца бульдогам.

НЕ ДАРУЕ

— Навошта табе, Ціхан, новая хата? Сам стары. Дзяцей няма. Памрэш і чужыя карыстацца будуць.

— Я перад смерцю хату прадам, — адказаў Ціхан.

Прыслаў **Ігнат Загулечны**

* * *

РУКАВІЦА

— Што, твая рукавіцай кінула ў цябе?

— Так. І ўяві сабе, што нават забыла яе зняць з рукі.

Прыслаў **Васіль Кіндзюк**

* * *

ЧАМУ

— Чаму, паеўшы селядцоў, піць хочацца?

— Бо селядзец — марская жывёліна, ён і ў страўніку не можа абыйсціся без вады.

Прыслаў **Г. Кірылюк**

• • •

ЯК МАЛАНКА

— Як ты ездзіш матацыклам?

— Як маланка.

— Так быстра?

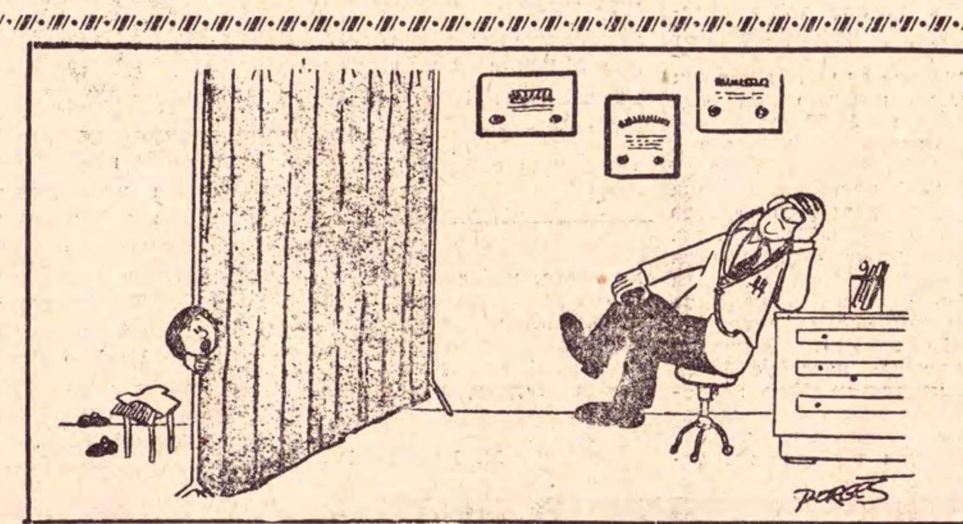
— Не, так зігзагамі.

Прыслаў **Віктар Баран**

НА ЗАХАДЗЕ СОНЦА

Надвячоркам
ад Асла
Пляма ценю
ўсё расла,
расла
І вырасла аж за вярсту.
— Ого!
Асёл сказаў, —
Расту!

Мікола ПАЛАТАЙ

— Ці вы не падглядаеце, доктар?

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе **Ольгі Шаралы** са Шчытоў - Дзенцялова, Бельскага павета; **Беларускі** з Беластока; **Яўгеніі Каліноўскай** з Азяблаў Беластоцкага павета; **Уладзіміра Магрука** са Шчытоў, Бельскага павета; **Тамары Дзянісюк і Любы Германюк** з Асоўкі, Гайнаўскага павета; **Расціслава Бірыцкага** з Семяноўкі, Гайнаўскага павета, і **Зіны Казлоўскай** са Скраблякоў, Беластоцкага павета, змяшчаем сучасную папулярную савецкую песню.

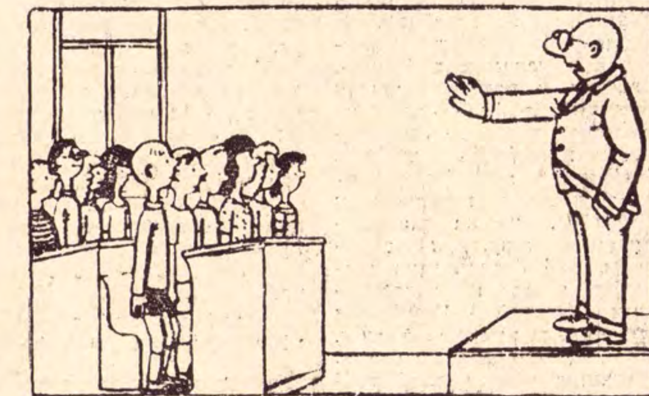
БЕЛЫМ СНЕГОМ

Белым снегом, белым снегом
Ноч метельная всю стежку замела,
По которой, по которой
Я с тобой, любимый рядушком ишла.

Вспомни милый наши встречи
И слова любви, что ты мне говорил.
Почему ты те минуты
И часы свиданий наших позабыл?

Я страдала, ожидала,
Я ждала тебя, ждала тебя в ответ.
Только стежка пропадала,
След знакомый потеряла в далеке.

Белым снегом, белым снегом
Ноч метельная всю стежку замела,
По которой, по которой
Я с тобой, любимый рядушком ишла.

— Сядайце. Паслухаем па радыё фізкультурную зарадку для школьнікаў.

Мімаходам

Бывае і так з некаторымі «законнікамі»: то ён сам «стаіць на варце» законнасці, то законнасць бярэ яго пад варту.

*

Спакуснік даверлівых жаночых сэрцаў меркаваў, што мараль патрэбна толькі ў байках.

*

Тое, што яго называлі вяльможам паўятовага маштабу, яго не засмучала. Засмучаў маштаб.

*

Закройшчык быў вопытны. Ён стараўся не краіць, а выкройваць.

Л. Мытніцкі

Здагадлівы

Настаўнік да вучня:

— Чаму салавей, спяваючы песні, заплюшчвае вочы?

— Каб усе ведалі, што ён знае іх напамяць, — адказаў вучань.

Прыслала **Марыя Курыла**

ПЕРАЦ

Аднойчы выпадак паставіў мяне ў чаргу. Не то, каб гвалтам увапхнулі мяне ў чаргу, а проста абставіны прымусілі.

Стаю, значыць, і прыслухоўваюся. А, як вядома, у чаргах аб розным расказваюць. Гэтага ў газетах не прачытаеш і на сходах не пачуеш.

Стаю за нястрыжанай патыліцай і цяжкую думу думаю. Дайду да прылаўка, ці не? Дастану, ці з фігай адыду?

Каб не распальваць цікавасці чытачоў, скажу, не скрываючы, стаяў я ў чарзе за англійскім перцам.

Як вядома, звычайны горкі перац ёсць, а араматнага перца няма. Не то, каб зусім не было, раз у год з'яўляецца; толькі людзі не ведаюць, у які дзень будзе ў продажу і ў якім месцы.

Вось стаю за гэтым маленькім, кругленькім перцам і хвалююся. Калі грамадзяне, якія стаяць перада мною, будуць браць перац на запас — для мяне не хопіць.

У самы разгар маіх перажыванняў, выходзіць з магазіна дзяўчына і канверцік з перцам разглядае.

— Выходзіць, даюць перчык, — гавару.

— Даюць па тры канверцікі, — адказвае дзяўчына.

Ад гэтых слоў адразу на душы адлягло. Людзі не разбяруць. І для мяне хопіць. Раптам зноў сэрца заміраць пачынае. Па тры пачачкі адпускаюць. У чарзе час марнуй, а атрымаеш з гульчын нос.

Тут падходзіць сімпатычная паненка і пытае:

— Вы апошні?

— Я сябе апошнім не лічу, — адказваю ёй, — але калі вы апошняга шукаеце, ахвотна ім буду.

— Я мела на ўвазе, што вы апошні ў чарзе, — апраўдваецца дзяўчына.

— І памыліліся, стаю я першым, толькі з другога канца, — адказваю і прапаную, — станавіцеся перада мной, мне проста прыемна будзе стаяць за паненкай сімпатычнай са ўсіх бакоў.

— Я не паненка, а замужняя, — гаворыць незнамая.

— Вось табе і на, а я гатоў быў халасцяком падставіцца.

Прапускаючы міма мае словы, дамачка пытае:

— Што, уласна кажучы, даюць у гэтай чарзе?

— Перац араматны, па тры канверцікі на нос, — адказваю.

— Няхай будзе і гэта, цяпер кожны выпадак трэба лавіць. Учора дастала селядцоў, пазаўчора лаўровы ліст, сёння дастану перац. Вось і селядцы замарыную.

— Маладая, але практычная, — не ўстрымаўся я ад пахвалы.

Дамачка пачырванела, апусціла вочкі, ад чаго ў яе затрапяталі вейкі, а ў мяне сэрца.

Потым дамачка сказала:

— Уявіце, майму сыну ўсяго паўгода, а ён ўжо сядзіць.

— За што сядзіць?! — крыкнуў я спачувальна.

Дамачка надзьмула губкі і адвярнулася.

Відавочна, чытачы нецярпліваяцца, аб другарадным расказваю, а аб галоўным — як з перцам — ні слова. Таіць не буду, дабраўся я ў чарзе да прылаўка, падае мне прадаўшчыца кілаграмовы мяшочак.

— Мілая мая, — кажу, — адсыпце чвэртку, за шмат для мяне гэтага перцу.

Прадаўшчыца паглядзела на мяне нейк дзіўна і адказвае:

— Я грэцкую кашу даю, за перцам была другая чарга, ды перац ужо вышаў.

Як вам гэта падабаецца, людзі добрыя? А дамачка, што стаяла перада мной, узяла і грэцкую кашу. Відавочна, для марынавання селядцоў.

Дзядзька Лявон

